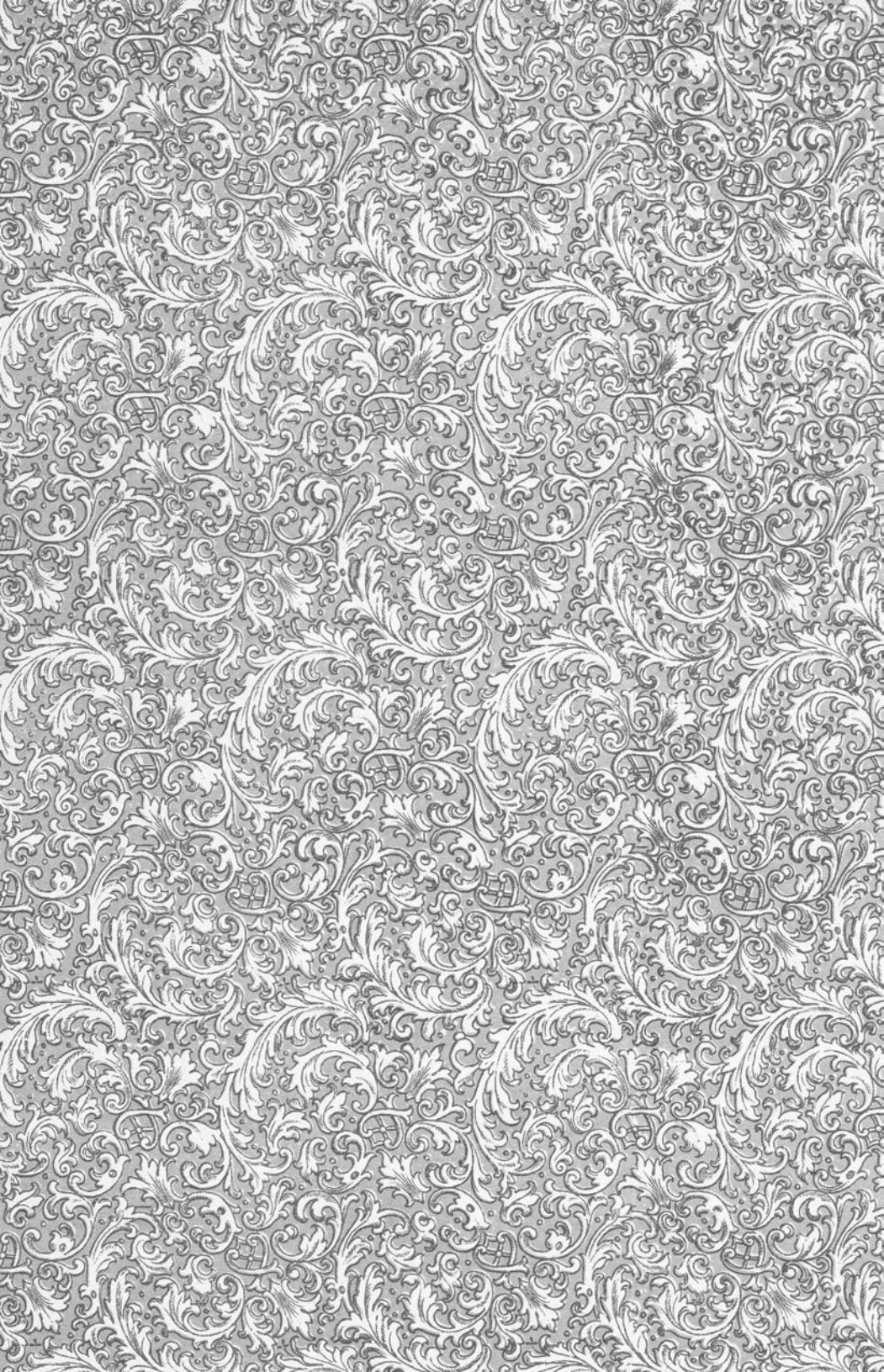

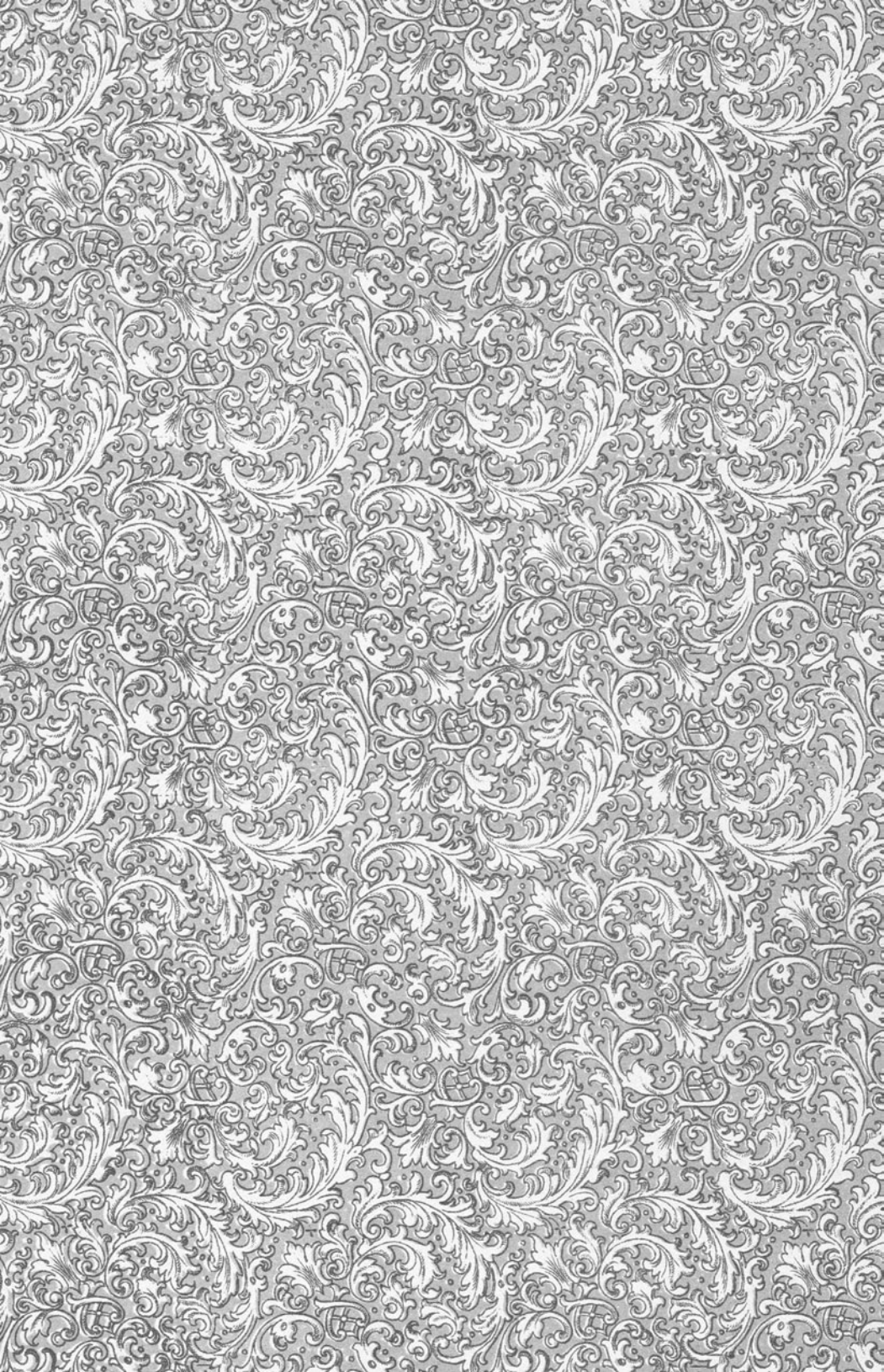
ÁRGÍRUS

IRTA

JAKAB ÖDÖN

ÁRGÍRUS

TÜNDÉRMESÉ NÉGY ÉNEKBEN

IRTA

JAKAB ÖDÖN

A M. T. AKADÉMIA NÁDASDY-FÉLE PÁLYÁZATÁN
SZÁZ ARANYNYAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰ

MÁSODIK KIADÁS

BUDAPEST

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

1909

Jelge: A mi szép a múltban, a jövőben is szép,
Csak ha fakul: meg kell újítani ismét.

ELSŐ ÉNEK

«Gyönyörűségesen nappal az almafa
Ezüst virágával úgy tündöklék vala ;
Éjtszaka nagy szépen megéri almája,
De reggelre fáján egy sem marad vala.»

Görgei Albert.

Az óperenciás tenger határinál
Uralkodott hajdan egy hatalmas király ;
Más nagy királyok is uralkodtanak ott,
De mindenik között ő volt a legnagyobb.

Roppant birodalma akkorára terjedt,
Hogy egyik végén ha útra kelt a gyermek
És el akart menni a másik végére :
Kész öreg ember lett, mire oda ére.

Széles országából a vándor madarak
Idegen országba sohase szálltanak,
Mert melyik madárnak milyenre volt kedve:
Mind a négy évszakot megtalálta benne.

A míg egyik felén a nyári nap lángolt,
Addig a másikon bús téli világ volt;
Mikor egyik részén őszi szelek sírtak,
A másikon tavasz ibolyái nyíltak.

Bizony még a nap is sokszor elfáradott,
Míg ez ország fölött keresztülballagott!
Valahányszor este elért a határra:
Ugyan ki volt gyúlva nagy vörös orczája!

Hanem azért útját nem volt banni miért,
Annyi szépet látott, míg a határig ért:
Délibábos rónát, komor, ködös bérczet,
S vadon erdőt, hová ember még nem lépett.

Különösen sokat bámúlt, gyönyörködött
 Az öreg királynak palotája fölött,
 Melynél fényesebbet tán soha se látott,
 Pedig jó régóta járja a világot!

Ragyogó márványból épült fel a fala,
 Minden ablakszeme csupa gyémánt vala;
 Oszlopos tornácza s a lépcsők alatta:
 Mind drága rubintból valának faragva.

Fedelére nézni éppen nem lehetett!
 Sáraranyból verték rá a zsindeket.
 Ha reá tűzött a delelő nap fénye,
 Úgy látszott, mintha az egész tető égne.

Katonája is volt az öregnek elég:
 Nem látta életében legalább is felét.
 Pénze pedig annyi telt a katonára,
 Hogy még a baka is mind bársonyba' jára.

És ez a nagy király még sem vala boldog!
Történtek vele is néha olyan dolgok,
A mikből láthatta, könybe borúlt szemmel,
Hogy ő is csak gyöngé, tehetetlen ember!

Palotája mellett gyönyörű kert feküdt,
Rengeteg kőfalak ölelték mindenütt,
Akkora falak, hogy ámulattal nézte
Távoli földjéről hét vármegye népe.

Nem is járt oda bé senki emberfia,
Csak a madárnak volt szabad bójárnia,
S annak is csak azért, mert a király nagyon
El tudott múlatni a szép madárdalon.

Minden jószága közt a birodalomban
Ezt a csendes kertet szereté legjobban;
Országokat érő pénzt vere beléje,
S mégis legnagyobb bút ez hozza fejére!

Egyszer ugyanis hogy a kertjében sétált,
 Meglát a közepén egy virágos szép fát:
 Selyem a levele, ezüst a virága,
 Arany benn a virág termő karikája.

Oda kiáltja a kertészét ízibe:
 «Mikor került, fiam, ez a szép fa ide?
 Kedves kertem fáit én mind jól ismerem,
 Hanem ez az egy itt ismeretlen nekem.»

Megszeppent a kertész! «Felséges királyom,
 Életemet kegyes kezedbe ajánlom,
 De ha a fejemet el is ütik nyomban,
 Mégse tudom: mikor került ide s honnan?»

Magam is csak annyit mondhatok felőle:
 Sohasem voltam én ennek ültetője;
 Sőt arra is erős esküt merek tenni,
 Hogy e helyen tegnap még nem vala semmi.»

Elképedt az öreg uralkodó erre,
Gyanakodva nézett a szegény emberre,
A kinek ugyancsak reszketett a lába,
Bár oda gyűlt össze minden bátorsága.

Pedig még csak most jött, a mire nem vártak!
Gyorsan a virágok mind elnyíldogáltak;
Hogy helyettök a lágy fuvalomban ingó
Ágakat ellepje drága gyümölcsbimbó.

S a piczi bimbókból, ott a szemök előtt,
A sok aranyalma olyan sietve nőtt,
Mint az a buborék, a mit szappanléből
Fúdogál a gyermek néha jó kedvéből.

Estefelé immár látszott, hogy éjfélig
Valamennyi alma teljesen megérik;
Mit bezzeg a király sem vett ám tréfára,
Akárhogy teli volt a kincses ládája!

Állata a kertbe rögtön nagy őrséget,
 A bőven termő kincs őrizése végett,
 S szigorú parancscsal meghagyá a tisztnek:
 Jaj, ha az almából csak egyet elvisznek!

Vigyázták is azok, mint a szemök fényét,
 Egyebet se tettek, csak mind a fát nézék;
 Addig nézegették, a míg éjféltájon
 Az egész őrséget elnyomta az álom.

Lett is reggel szörnyű ijedelem aztán,
 Mivel egy alma sem maradott a nagy fán!
 Szinte hajba kaptak a vitéz hadfiak:
 Mindenik a társát szidta a baj miatt.

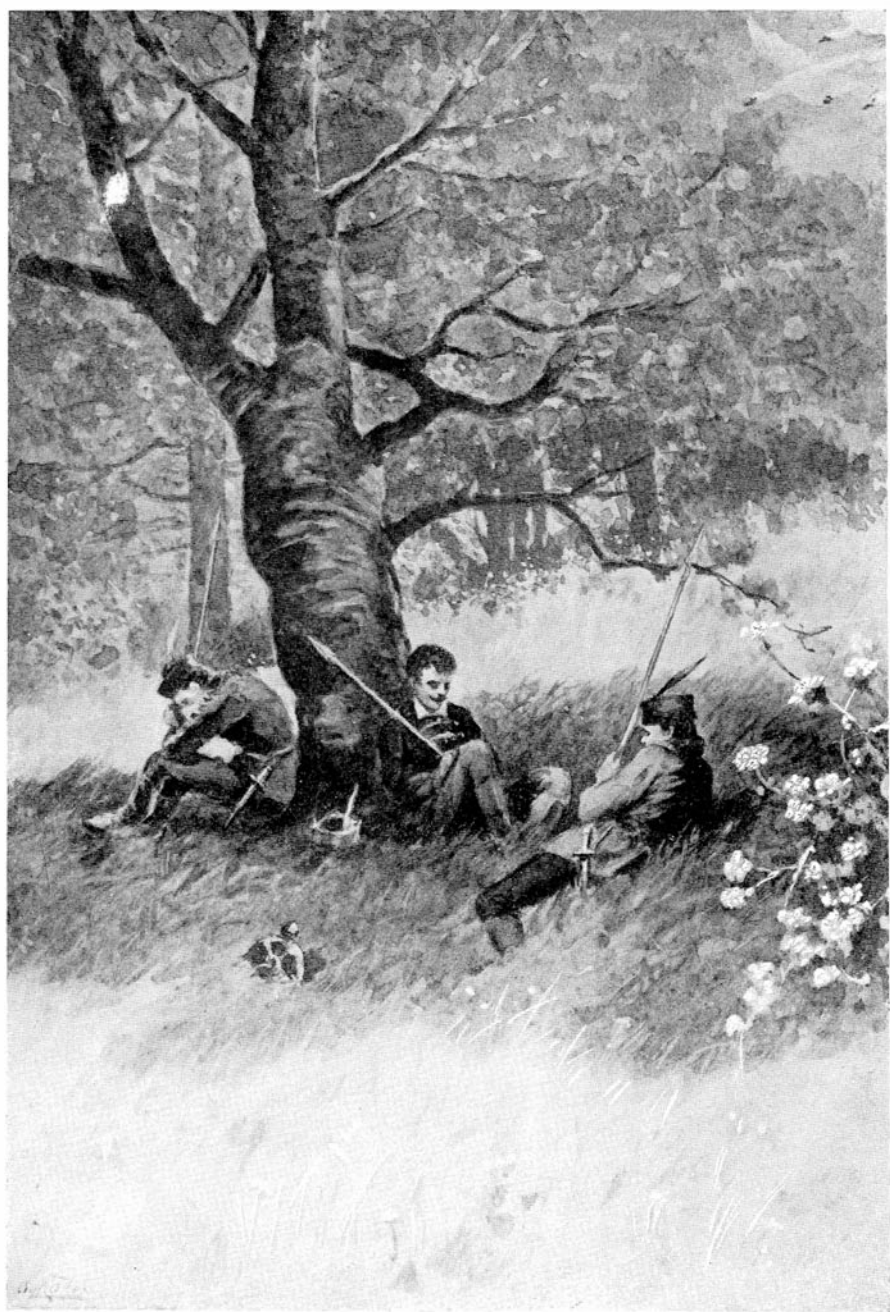
Hát még a vén király milyen dolgot csapott!
 Áristomra veté a szegény hadnagyot,
 A legénységet meg akárhogy szerette:
 Kevés híjja volt, hogy megtizedeltesse.

Es mert kivirágzott újból a fa más nap :
 Parancsot adott az összes katonáknak,
 A kik udvarában szolgálaton voltak,
 Hogy az új termés mind a fán legyen holnap !

Hanem ezeket is az álom előlte,
 S megint csak oda lett a fának gyümölcse !
 Sírva esküdöztek, hogy az egész dolog
 *Valami boszorkány praktikáján forog.

Rettenetes harag szállt most a királyra !
 A haját is tépte nagy bosszúságába',
 Azaz tépte volna, ha lett volna haja,
 De biz' ő kigyelme már rég kopasz vala.

Keserűn kaczagva szólt illetéknéppen :
 «Hát én, ki úr vagyok annyiféle népen,
 Itthon ne legyek úr, itt ne legyen erőm
 Példás bosszút állni valamely vakmerőn?»

Tüstént felhivatá az udvari jósát,
Hadd tudja meg attól: mi hát a valóság?
Ki hozta ezt a fát? hová lesz az alma?
Hogy megőriztetni neki sincs hatalma!

Vén ember volt a jós, több száz esztendősnél,
Bölcsőbb a világon mindenféle bölcsnél;
Pedig egyéb könyve életében sem volt,
Csak a csillagokkal tele írott menybolt.

A királynak legott ilyen választ adott:
«Nagy búbánatodra vagyon az a fa ott!
Ki szedi gyümölcsét s ki ültette oda:
Fiadon kívül más nem tudja meg soha.»

Ennyit mondott a jós, többet egy szót sem szólt,
De a kérdezőnek ennyi is kedves volt;
Legalább lesz módja tudni valahára:
Kinek fáj a foga az aranyalmára?

Mert volt a királynak olyan három fia,
Olyan csókra termett három szép dalia,
Hogy tőle minden más ország fejedelme
Leginkább e három fiut irigyelte.

A két nagyobbik is megállta a sarat,
Hanem Árgírustól mégis messze maradt;
Ez volt a legkisebb, szemre is a legszebb,
Édes apjának is a legjobban tetszett.

Ez mikor a város utczáin sétála,
Minden lány kifutott érte az utczára,
Sőt a vén asszonyok, azok is kimentek,
S hogy jobban láthassák: pápaszemet tettek.

De mert bajusza is még alig volt neki,
Apja a próbára nem őt szemelte ki;
A legnagyobb fiát rendelé a kertbe:
Azt talán nehezebb lesz ejteni cselbe.

Igaz, hogy megbánta, mire felvirradott:
 Az sem tett semmivel külömb szolgálatot;
 Eppen úgy elaludt, mint elébb az örség,
 Eppen úgy elvitték egész fa gyümölcsét.

Következett aztán a középső fia,
 Sor szerint most annak kellett lest állnia,
 Hanem ez már úgy elaludt a fa mellett,
 Hogy ebédig mosták, a míg eleven lett.

Borzasztó lett erre a király haragja!
 «Verjétek azt a jóst talpig nehéz vasba!
 Ha úgy tetszik: másból bolondot csináljon,
 De ne töltse kedvét rajtam, a királyon!»

Argírus sem bírta megállani tovább:
 «Engedjen meg, felség, hogy elvágom szavát;
 De annak a jósnak még igaza lehet:
 Én is fia volnék, nem fogadott gyerek.»

Ránézett az apa az ifjú vitézre :
«Bátyáidnál csak nem vagy különb legény te !
Egyébiránt szabad neked is a vásár,
Te is átalhatol egy éjjelt a fánál.»

Mód nélkül örvendett Árgirus, hogy atyja
Kivánságát ilyen kegyesen fogadta.
Bántá ugyan kissé a fitymáló beszéd,
De most egyebekre fordítá az esztét.

Eléhivatá az udvari kovácsot,
S a fegyverválasztás gondjaihoz látott :
Legjobb kardját olyan élesre fenette,
Hogy a beretva csak bot vala mellette.

És mikor az alkony hűvösen beállott,
S oda fenn kigyúltak az égi világok :
Karcsú derekára kardját felkötötte,
Azután a kerti fák árnya elfödte.

Puha gyepágy vala a fa alá vetve,
 Aranyos mentéjét arra terítette,
 Maga meg ráfeküdt, könyökére dülve,
 Úgy, a hogy a juhász hever le a szűrre.

Ott elgondolkozott, de el nem szunnyadott:
 Erősen jártak az átkozott szunnyogok!
 Majd itt muzsikáltak, majd ott muzsikáltak,
 Hol orra hegyére, hol kezére szálltak.

Amde nem azért volt pipa a szájába,
 S drága verpeléti dohány pipájába,
 Hogy holmi szunnyogtól mindjárt megijedjen:
 Elfüstölte őket a fa alól egyben.

Aztán elmélázott csendesen magában:
 Mennyi szépség van egy nyári éjszakában!
 Hosszasan elnézte fenn a Hadak-útját,
 Mely az égen éppen fölötte borúlt át.

Igy telt el az idő jó darab ideig.
 Kerülgette már az álom a szemeit,
 Mikor egyszerre csak valami zaj támadt,
 Mint ha szél borzolja a zizegő nádist.

Majd megmozdultak a selyem falevelek,
 Érezett az arczán altató, lágy szelet;
 De erőt vett magán és kardjához kapott.
 Nyugodtan várta a nehéz pillanatot.

Nem sokáig kellett várni az egészre:
 Pár pillanat múlva azon vette észre,
 Hogy hét fehér hattyú szállt az almafára.
 — Azoknak suhogott az imént a szárnya.

Egyik a hét közül, éppen az ág felett,
 Egy lenyúló vézna ágra telepedett;
 S az ág a tehertől még közelebb hajolt:
 Már a távolság egy sánta arasza volt.

Nosza Árgírus sem tanakodott soká:
 A pihenő hattyút hirtelen megfogá;
 Megriadott rá a fán a többi társa,
 El is repültek mind, egy szempillantásra.

De még csak most hűlt el a vitéz királyfi!
 Olyat látott, a mit ritkán lehet látni:
 Hattyú volt az elébb, mit az ölébe vett,
 S ím, most egy szép lány van ott a hattyú helyett!

Gyönyörű leányzó, szemnek, szívnek tetsző,
 Gyöngé bájaival még csak alig feshő;
 Csattanó ajaka, mint az eper, üde,
 Két szentjánosbogár két szemének tüze.

Lehellete balzsam, mintha szellő volna,
 Mit megillatozott a virágos róna;
 S hosszú szőke haját dehogy cserélné el
 Az üstökös csillag fényes üstökével!

Egész öltözete csak egy lenge fátyol,
 Mely vállára vetve a földig aláfol;
 Látható azon át szűz alakja könnyen,
 Mint a közeli tárgy vékony őszi ködben.

És kezd a lány szólni, lágy, szerelmes hangon:
 «Ne ijedj meg tőlem, édes szép galambom!
 Nem ártok én senki fiának semmivel.
 Vagy olyannak látszom, a kitől félni kell?

Lásd, én is lány vagyok, mint a többi lányok,
 A nevem: Ilona, ha tudni kívánod,
 S hól az égen legtöbb fényes csillag ragyog:
 Fényes Tündérország királynéja vagyok.

Oda is eljutott a te híred, neved,
 Pusztá híred után rég megszerettelek,
 És azóta minden vágyam csupán az lett,
 Hogy az életben bár egyszer lássalak meg!

Ez arany-termő fát én ültettem ide,
 Én küldöttem álmot annak őrzőire,
 S míg azok alatta mélyen aluvának :
 Én vittem el mindig gyümölcsét a fának.

Hittem, hogy őrizni ha nem tudják mások :
 Előbb-utóbb a sor kerülni csak rád fog,
 A mint hogy hitemben, lám, nem is csalódtam,
 A mint hogy most végre itt is vagy valóban !»

Tetszett Árgírusnak ez egyenes beszéd,
 De még százszor jobban tetszett, a ki beszélt ;
 Nem győzte eleget ölelni, csókolni,
 A gyönyörűségtől alig tudott szólni :

«Hát, galambom, bizony nekem sincs ellenem
 Ilyen szép leánytól a tiszta szerelem ;
 S ha már a jó isten sorsunk' így intézte :
 Én a tiéd leszek és az enyim léssz te.

De mondanék egyet, kettő lesz belőle :
 Dőlnél le most ide egy kis pihenőre ;
 A ki, mint te, olyan hosszú útat megjárt,
 Annak egy rövidke kis pihenés nem árt.»

Engedett a lány a szelid biztatásnak :
 Tüstént elfoglalta a puha gyepágyat ;
 Árgírus azután betakarta szépen,
 S ő is oda dőlt, hogy egyedül ne féljen.

Mint két boldog fecske a kis új fészekben,
 Ugy beszélgetének még sokáig ketten,
 Ragyogó jövődő képét festegették,
 Magokat nem egyszer vígan elnevelték.

Hanem az álmos éj, a kit felzavartak,
 Nem igen örvendett az enyelgő zajnak ;
 Fogta magát azért s a szerelmesekre
 Lopva édes álom bilincset vetette.

De bezzeg csalódnék, ki azt hinné most már,
 Hogy ezzel a kertre teljes nyugalom szállt:
 Volt bizony valaki ott még most is ébren,
 Elrejtőzve setét bokrok sűrűjében.

Mert a hattyúk közül, kik a fára ültek
 És aztán ijedten onnan elrepültek,
 Az egyik nem messze csak lecsapott gyorsan.
 S lesbe lapúlt némán egy jázmin-bokorban.

Ez volt a királyné tündérpalotája
 Egyik legkedveltebb palota-dámája;
 Ez volt a dámák közt rangra a legfelső,
 De az irigyek közt szintén a legelső.

Irigylé titokban Ilonától nagyon,
 Hogy trónra került az olyan fiatalon,
 És hogy, bár a trónra maga is versenyzett,
 A választó bírák azt találták szebbnek.

Mikor a kertben már sem távol, sem közel,
 Nem volt egy árva hang, egy parányi zörej:
 Ő is felöltötte valódi alakját.
 Fejcsóválva nézték kereken a nagy fák.

Csendes rejtekhelyét elhagyá sietve,
 Utját nesztelenül a gyepágyhoz vette,
 S édes kárörömtől szinte felkiálta,
 Hogy Ilonát ott egy ifjúval találta.

Kedvesen sütött a hold teli golyója
 A tiszta magasból le a két alvóra;
 A terebély ágak tág nyílásain át
 Árgírus arczára világított kivált.

Elnézte a tündér az ifjút sokáig,
 Hosszasan bámulta patyolat orczáit,
 S a sok bámulásnak aztán az lett vége:
 Fülíg szerelmes lett maga is beléje.

Ekkor a gyűlölet még jobban elfogta,
 Ilonára nézett és ezeket mondta:
 «Boldogságom eddig nem volt soha semmi,
 De most ez ifjúval boldog tudnék lenni!

Boldog tudnék lenni, legalább jövőben,
 Ha el nem raboltad volna ezt is tőlem,
 Ha még ezzel is a káromra nem járnál,
 Ha még itt is, most is, útamba nem állnál!

Hanem megcsúfollak!... s esküszöm az égre,
 Hogy többé te sem fogsz boldog lenni véle!
 Elszakítom tőled s résen fogok állni,
 Hogy rád ez életben ne tudjon találni!»

Most mielőtt halkan tova tűnnék ismét:
 Fogja Ilonának a fél haja-tincsét,
 S óvatosan tőből egészen levágva,
 Felakasztja csúfos czégérnek egy ágra.

Hajnalhasadáskor Ilona felébred,
 Döbbenve látja, hogy szép haja mivé lett!
 Czégérnek köté fel a fára a tolvaj!
 Felsírja Árgirust, keserű jajszóval:

«Kelj fel, Árgírusom, kelj fel, édes szentem,
 Gonosz ármány miatt, nézz ide, mi lettem!
 Szőke hajam felét lopva lemetélék,
 Mint valamely czéda, czégéres személyét!»

Kardot kap Árgírus rögtön a kezébe,
 De csak visszadugja megint hüvelyébe.
 Minek is fogná azt, ha nincs, kit levágjon,
 Jobb, ha segít most a kesergő leányon.

Kebélére szorítja Ilonát gyengéden:
 «Vigasztalódj, édes, szép gyönyörűségem!
 Majd a gonosztevő megkerül valahol,
 S fogadom, hogy érte a fejével lakol!»

Szomorú a beszéd, szomorúbb a válasz :
 «Ha megkerül, ha nem: nekem mindegy már az!
 Itt maradnom többé nem lehet, nem lehet!
 Ebből az országból örökre elmegyek!»

Könyörög Árgirus: «Az istenre kérlek,
 Azt mond meg legalább: merre menjek érted?
 Mert ha a két lábam térdig elkopott is:
 Még a világ végén, felkereslek ott is!»

«A hová én megyek — zokogja Ilona —
 Ide való ember nem juthat el oda;
 Még a viharok is, a kik arra járnak,
 A míg oda érnek: lágy szellőkké válnak.

Hanem azért mégis, ha kedved úgy hozza,
 Es rá tudsz találni Feketevárosra:
 Ott, levágott hajam míg megnövekedik,
 Várni fogok rád egy kerek esztendeig.

Van ott egy tündérkert, két nagy sárkány őrzi,
De neked bármikor szabad lesz bejöni;
A kert közepén egy pihenő lugas van,
Minden álló délben kereslek én abban.»

S alighogy elhangzott ajkán e néhány szó,
Ujból szárnyat öltött a tündér leányzó;
Fényes csikot hagyott, a merre elvillant,
Mint mikor az égen végig fut egy csillag.

MÁSODIK ÉNEK

«A szegény Árgirus hegyeken, völgyeken
Mind éjjel, mind nappal észak felé megyen,
Kit elől, utól ér, ő mind tudakozik,
De senki városról nem emlékezhetik.»

Görgei Albert.

R
eggel a környéken az éji borúlat
A rendesnél jóval hamarabb kigyúladt;
Hol ez időtájban még setét volt máskor,
Most tündökölt minden a világosságtól.

Vala pedig oka az egész dolognak,
 Hogy az aranyalmák mind a fán ragyogtak,
 És tiszta fényökkel az ímedő éjnek,
 Hamarabb virradni ők is segítették.

Mert azok az almák úgy világolának,
 Mintha mind fióka napocskák volnának,
 Melyek még lent ülnek, mivel arra gyengék,
 Hogy járják a magas egek végtelenjét.

Az öreg király is korán talpon termett,
 A hajnali álom bezzeg hogy nem kellett!
 Nem királyi gondok tartották most ébren:
 Egyedül Árgírus forgott elméjében.

Kiment a tornácra, mely a kertbe nézett,
 De sehogy sem akart hinni a szemének!
 Csóválta a fejét, csóválta megintlen:
 «Na már a gyerekről ennyit mégse hittem!»

Nyomban a két fiát magához kiáltja:

«Lám, minden lehet, csak ember kell a gátra,
Karóhoz az ebet akárhogy kötétek,
Mégis különb legény, mint ti, az öcsétek!»

Hallák a fiúk s nem tehettek egyebet:

Egyik is, másik is valamit hebegett;
Az apát pedig az öröm úgy elfogta,
Hogy mellét a szive szinte széjjelnyomta.

Hanem a világon minden öröm múló!

A királyé sem volt nagy időre nyúló:
Felcsillant egy perczig, mint az éj villáma,
Hogy még nagyobb sötét maradjon utána.

Fiaihoz alig végzé a beszédet,

Árgirus csakhamar a kertből kilépett;
Lehorgasztott fővel ment fel a tornácra,
Látszott, hogy a lelkét valami baj bántja.

Ottan elbeszéle mindeneke sorra,
 Aztán az apjához végre imígy szóla:
 «Becsülettel én az almafát megörzém,
 De nem sok öröm lesz annak a gyümölcsén!

Mert nincs maradásom többé nekem itthon,
 Elbújdosom én, a világ akármit mond!
 Le is út, fel is út, addig meg nem állok,
 Kedves Ilonámra míg rá nem talállok.»

Sírt az öreg király, mint a síró zápor,
 Hogy vénségére hall ilyent a fiától!
 Megtörve borúlt az Árgírus nyakába,
 Azután így kezdett esdeklő szavába:

«Jaj, ne menj el fiam, ne hagyj itt engemet!
 Jaj, ne szomorítsd meg szegény ősz fejemet!
 Hárman vagytok ugyan vérbeli testvérek,
 De nélküled én a többivel mit érek?

Keresek én leányt neked, ha kell, százat,
Csak ne hagyd el egyért az apai házat;
S mivel én már, érzem, úgy sem élek sokat:
Még ma rád íratom egész országomat.»

De nem volt Árgírus oly agyagból gyúrva,
Hogy a mit kimondott, megmásítsa újra.
Megsimogatta a bánatos öreget,
S vigasztalta szegényt, a hogy csak lehetett:

«Ne búsuljon értem királyi felséged,
Nem hágy el az Isten, ki eddig is védett;
S ha engem nem hágy el védelmező jobbja:
Felségedet is majd védelmezni fogja.

Nem való nekem még a királyi pálcza,
Érdemesebb arra a két nagyobb bátya.
Legyen hát az övék, úgy sem illet engem,
Nekem ez országból úgy is el kell mennem!»

Lett erre olyan gyász a királyi házban,
 Mint a melyik házban váratlan halál van :
 Lelkendező búval járának, kelének,
 Mind az urak, mind a szolgáló személyek.

Tornyokról a piros zászlókat levéve,
 Feketéket tűztek ki azok helyébe ;
 Ajtót, kaput komor gyászposztóba húztak,
 Udvari bandának kiadták az útát.

Előlt az udvarban minden hangot a gyász,
 Csak a kertből hallszék egy-egy fejszecsapás :
 A tündérfát vágták az ácsok ki onnat,
 Melynek gyümölcsei ekkora bajt hoztak.

Künn a városon is terjedt a hír hamar :
 Piaczon, utczákon elcsendesült a zaj,
 Mindenütt egyszerre nagy szomorúság lett,
 Még a péklegény is fekete ruhát vett.

Argirus ezalatt végezi a dolgát:
 Választ magának egy bizodalmas szolgát.
 Vihetné az útra apja egész hadát,
 De neki csak társ kell, hogy ne únja magát.

Fegyverül mindössze egy kardot szemel ki:
 Nehéz búa mellett elég azt emelni!
 Aztán szolgájának ad egy másik kardot:
 Ha csorbúl az övé, hogy legyen az majd ott.

Tarsolyát is otthon hagyná bátyjainak,
 Ha nem kéne az az úti költség miatt;
 Mert hát mégsem mehet pénz nélkül oly messze,
 Jövendő dolgait bármint hányja-vesse.

Mikor így felkészült, elbúcsúzott szépen.
 Zúgtak a harangok az egész környéken,
 A város utczáin a hol végighaladt,
 Némán állott a nép kétfelől sorfalat.

Csupán az öreg jós szólt a város végén :
 «Hordozzon az isten útaidon békén!
 Neked köszönhetem, hogy most nem vagyok rab,
 Azért halálomig áldani is foglak!»

A határon megállt Árgírus egy perczre,
 A királyt még egyszer szívére ölelte :
 «Köszönöm jóságát, hogy mindig szeretett,
 Áldja meg az isten érte kegyelmedet!»

Majd a bátyjaihoz fordult érzékenyen :
 «Mindnyájatok legfőbb gondja apánk legyen!
 S hol csendesen pihen édes anyánk pora :
 Virág nélkül a sír ne maradjon soha!»

Azzal a nagy útnak bátran neki vága,
 Intézve lépteit északi irányba,
 Merre Ilonáját tova tűnni látá,
 Mikor könnyek között szárnyára bocsátá.

Szép szülőföldjének ismerős környéke
 Gyorsan szállt mögötte a távol kódébe;
 Fényes gombú tornyok egyre kisebbültek.
 Míg utoljára mind a földbe merültek.

És mivel otthona, a királyi város,
 Közel feküvék az ország határához:
 Indulása után alig telt el egy hét,
 S már idegen földre átlépte a mesgyét.

Jó darabig nem volt még unalmas az út:
 Itt látott egy várost, ott látott egy falút;
 A mezők sem voltak körülötte puszták:
 Sok ember végezés ott a nyári munkát.

Hanem a mi aztán később következett,
 Abban ugyan édes kevés öröme lett!
 Akkora sivatag terült el előtte,
 Hogy a széle hosszát bámulni nem győzte!

El se képzelheti: milyen a világ ott,
 A ki még nem látott ilyen pusztaságot.
 Fent a perzselő nap sárga arcza lobog,
 S alatt is mindenütt csupa sárga homok.

Gyilkos forráság van az egész térségen,
 Mint a béhevített sütőkemenczében;
 Fehéren káprázik szomjú levegője,
 Lélekzetet alig vehetni belőle.

Apró homokszemek izzón sziporkáznak,
 Mintha csak porrá tört csillagok volnának
 Jaj szegény vándornak, akármerre néz is:
 Vakítja a föld is, vakítja az ég is!

Hosszú, nehéz útat kell tennie ottan,
 A míg egy zöld oáz szigetére bukkan,
 Mert van oáz itt-ott, de csak olyan gyéren,
 Mint a jobb napok a koldus életében.

És azon sincs egyéb, csupán egy-két pálma,
 És azok közül is egyiknek sincs árnya:
 Az asszú levelek úgy összeserültek,
 Hogy minden levélből valóságos kürt lett.

Megrémült a szolga és így szólt nagy búsan:
 «Hej, édes gazdám, itt veszedelmes út van!
 Ne induljunk neki bolondjába ketten:
 Ott fogunk elveszni árván, temetetlen!»

Rá nézett Árgírus, szigorún feddőleg:
 «Na már ennél mégis többet vártam tőled!
 Hát, az istenadtát, férfi az a férfi,
 A ki ennyire tud egy pusztától félni!?»

Nem is vitatkoztak ott egymással tovább,
 Hanem a nagy pusztát magok elé fogák,
 S elkezdék gázolni a parázs homokot,
 Hagyva magok után idomtalan nyomot.

Ennek az útnak már a fele sem tréfa!
 A homokba térdig elsüllyednek néha.
 Viszketeg főveny foly bé a csizmaszárba,
 Keservesen esik a csiklandozása!

Hát még a pokoli, változatlan hőség,
 Mely barnára cserzi a két útas bőrét!
 Hát még a szomjúság, mit csak hébe-korba,
 Enyhít meg vizével egy-egy oáz foltja!

Igy bújdosának a meddő sivatagban,
 Ezerféle bajjal küzdve szakadatlan;
 Sokszor váltá egymást a nap és az éjjel,
 De a puszta szélét sehogy sem érték el.

A szörnyű halálra már el is készültek,
 Földi életökkel bölcsen kibékültek,
 Mikor egy hajnalon, hogy virradni kezdé,
 Megláták a puszta határait messze.

Képzelné lehet, hogy mekkora öröm lett!
 Nem kell a homokot dagasztani többet!
 Nyájasabb vidékre fordul az út már most,
 Látnak ismét embert, fát, falút és várost!

Pedig az öröme éppen nem volt nagy ok:
 Csúpn a baj cserélt újabb arczatot.
 Az eddiginél tán még több veszély vár ott:
 Uszó ingoványok, süppedező lápok.

Mire a mocsáros vidékre jutának,
 Fátyolozta immár az alkony a tájat;
 A láthatár folyvást szűkebb körre szorúlt,
 A míg aztán minden feketébe borúlt.

Ekkor Árgirus egy bokor sás tövében
 Letelepedik a szolgájával szépen.
 S a fogaték, szűkös vacsorát elköltve:
 Nyugalomra hajtják fejüket a földre.

Kik közt az életben oly nagy távolság van,
 Egymáshoz búnak most a nyomorúságban.
 Nem igen lehetne könnyen kitalálni:
 Melyik ott a szolga? melyik a királyfi?

Reggel kipihenve talpra kerekednek,
 Fúrják a nádasba magokat mind bennebb;
 Megkerülik, a hol nagyobbacska tó van,
 A kis tócsákat meg átugorják gyorsan.

Olykor gyönyörködve néznek egy-egy tisztást,
 Mutatva egymásnak, hogy melyikök mit lát,
 Vízi liliomok ott ezrével nyitnak,
 Nagy darab vizeket sűrűn elborítanak.

A meddig a tisztást szemökkel belátják:
 Vígán bukdácsolnak a vadlúdak, szárcsák;
 Távolabb a csendes, hínáros sekélyen
 Piros csőrű gémek sétálnak kevélyen.

Hát még az éjszaka micsoda regényes!

A vizek tüköre csillagoktól fényes;

Öreg nádas erdők szomorúan zúgnak,

Erre is, arra is bölömbikák búgnak,

Csakhogy a nádasnak az a természete:

Veszedelme is van, nemcsak költészete.

Sehol a világon nincs talán még egy hely,

A hol olyan könnyen elveszhet az ember.

Árgíruséknak is pár rövid nap alatt

Lábok alól a föld egészen elmaradt:

Vándor lápok vékony kérgére vetődtek,

Heteken át azok tutaján vesződtek.

Majd az egyik alatt szakadott bé a láb,

Majd a másik mártá övig vízbe magát;

Némelykor a szolgát üstökénél fogva

Rántá ki Árgírus erős mentő jobbja.

Óbégatott is a szegény szolga folyton :
 «Jaj, ha még sokáig így megyen a sorsom :
 Mire lábaim' a szárazra tehetem,
 Még három szál haj se marad a fejemen!»

Később az éhséggel kelle küzdeniök :
 A tarisznyában már nem vala semmijök ;
 Mialatt a nádas útvesztőit bolygák,
 Elfogyaszták abból az utolsó morzsát.

Fészkelő madarak tojását szedték el,
 Az volt mindössze az egyedüli étel,
 Mivel hálót nádból akármennyit fontak,
 Azzal ugyan halat nagyon ritkán fogtak.

Néha Árgírus is úgy elkeseredék :
 Átkozta a napot, a melyen születék,
 S elgondolta : vajon nem jobb lenne éltét
 Belé temetni a mély habokba végkép?

De mihelyt eszébe jutott Ilonája,
 Rá se hederített többet a bajára!
 Akkora bátorság szállt rögtön szívébe,
 Hogy azt se tudta: ott mit csináljon véle?

Hanem szüksége is volt a bátorságra,
 Mert a mocsáron túl nagy erdőség várta,
 Határtalan erdő, roppant sűrűséggel,
 Hol rövid a nappal és hosszú az éjjel.

Hogy vége szakadott az ingoványoknak,
 S valahogy az erdő szélére jutottak,
 Egymásra néz a két bújdoso kérdőleg:
 No most merre fogjunk ennek az erdőnek?

A míg néma gonddal tépelődnek ottan,
 Egy öreg anyóka elejökbe toppan,
 S kikérdezvén őket: honnan hová mennek?
 Síránkozó hangon ily beszédet kezd meg:

«Ugyan, az istenért, elment az eszetek,
 Hogy e veszedelmes nagy útra keltetek?
 Még gondolatnak is bolond egy gondolat!
 Mért vesztitek el ily ifjan magatokat?

Hiszen a ki bément ebbe az erdőbe,
 Élve ki nem került soha még belőle:
 Gyilkos fenevadak szertemarczangolák,
 Hulló falevelek eltemették nyomát!

De ha az erdőből tán ki is jutnátok,
 Még kegyetlenebb sors várna ott reátok:
 Laknak ott mindenütt emberevő népek,
 Azok asztalára sülve kerülnétek.

Aztán ha tudnátok: annak az országnak,
 Istenverte földjén milyen idők járnak!
 Örökös felhővel van behúzva az ég,
 Meghal sok ember s a napot nem látta még.

Mikor jégeső van, akkora jég esik,
 Hogy egy szemnek fel nem bírjátok a felit,
 S télen a hó olyan nagy pelyhekben szakad,
 Hogy suppanásaik messze hallatszanak.

Térjetez hát vissza, a míg késő nem lett,
 Ne menjetez vakon a veszedelemnek,
 Nem érdemes arra egy semmi, csalfa lány,
 A ki más ölében múltat eddig talán.»

«Mit beszélsz? No megállj, átkozott, vén banya!
 Ez volt gonosz nyelved legutolsó szava!»
 Így kiált Árgirus, hanem már azóta,
 Rég nincs ismét sehol az öreg anyóka.

Mert nem nehéz dolog megérteni észszel,
 Hogy a rossz tündéré volt ez az egész csel,
 A ki megcsúfolta Ilonát a kertben,
 És bosszút esküdt a két szerető ellen.

Azonban az első csel nem sokat ártott:
 Árgírus egy perczig csodálkozva állt ott,
 De ámulatából visszajózanodva,
 Sápadt szolgájának ím ezeket mondja:

«Én ugyan útamát félbe nem szakasztom,
 Akármit fecsegett ez ördögös asszony;
 De ha te hitelt adsz minden üres szónak:
 Visszatérhetsz, tovább nem erőszakollak.»

Tűnődik a szolga, néz előre, hátra:
 Hol a nagy erdőre, hol a gonosz lápra;
 Hanem végre is csak az erdőt választja:
 Jobb a vízi nádnál mégis a száraz fa!

Őszre járt az idő, a zöld lombok közé
 Sárga leveleit mind sűrűbben szövé;
 Nem volt éneke már a hűvös bokornak,
 Csak zúgó patakok gyors vizei szóltak.

Mentek, mendegéltek a vad rengetegben,
 Töretlen utakat törve csüggedetlen.
 Éjjelenként a fák sátra alatt háltak,
 S hogy ne fázzanak: nagy tüzeket csináltak.

Jó darabig olyan sűrűk voltak a fák,
 Hogy naphosszat még az eget sem láthaták.
 Később a sűrűség lett mind egyre ritkább:
 Feküdték a földet fekete, tar sziklák!

Egyszer Árgírust csak elfogja a csoda:
 «Tyűh, beh különös egy vízesés van tova!
 Nem értem, akárhogy töröm a fejemet,
 Hogy hangját hallani vajon miért nem lehet?»

Nem vízesés volt az, mit annak véltek ők:
 Egy óriás ült ott a barlangja előtt;
 Hosszú ősz szakálla, mint az ezüst, fénylett,
 Annak hullámaait nézték vízesésnek.

Nagy barom szörnyeteg vala ő kigyelme,
Zordon téli tájként fehérre meszelve;
Arczát az öregség úgy felugarolta,
Hogy barázda nélkül nem maradt egy foltja.

Fenyegetőn forgott két mogorva szeme,
Akkora golyókkal, mint másnak a feje,
S komponára téve fogainak számát:
Súlyra megütötték volna a két mázsát.

Volt a hangja olyan iszonyú valami,
A milyennel bajos szerelmet vallani!
A mennydörgés, ha ő beszélt, úgy elhala,
Mint ágyúszó mellett a tűzerek szava.

Egyedül lakott az öreg a barlangban,
Cselédet sem tartott maga mellett abban:
Bosszantotta fülét a zsibongó élet,
Erősen kívánta már a csendességet.

Mindössze, hogy éppen ne legyen magára,
 Két hím oroszlán volt a házi macskája,
 Melyek olykor olyan egereket fogtak:
 Beillettek volna holmi bárányoknak.

Délutáni álmod szűnyókált az öreg,
 Nem is vette észre a két útast, jövet;
 Azok is csak akkor látták, hogy ki van ott,
 Mikor a «vizesés» bezzeg hangot adott!

«Hogy mertetek csendes országomba törni,
 Hová még a szárnyas madár sem mer jöni?
 Én volnék tán itt e föld uralkodója:
 Nincs itt másnak semmi keresni valója!

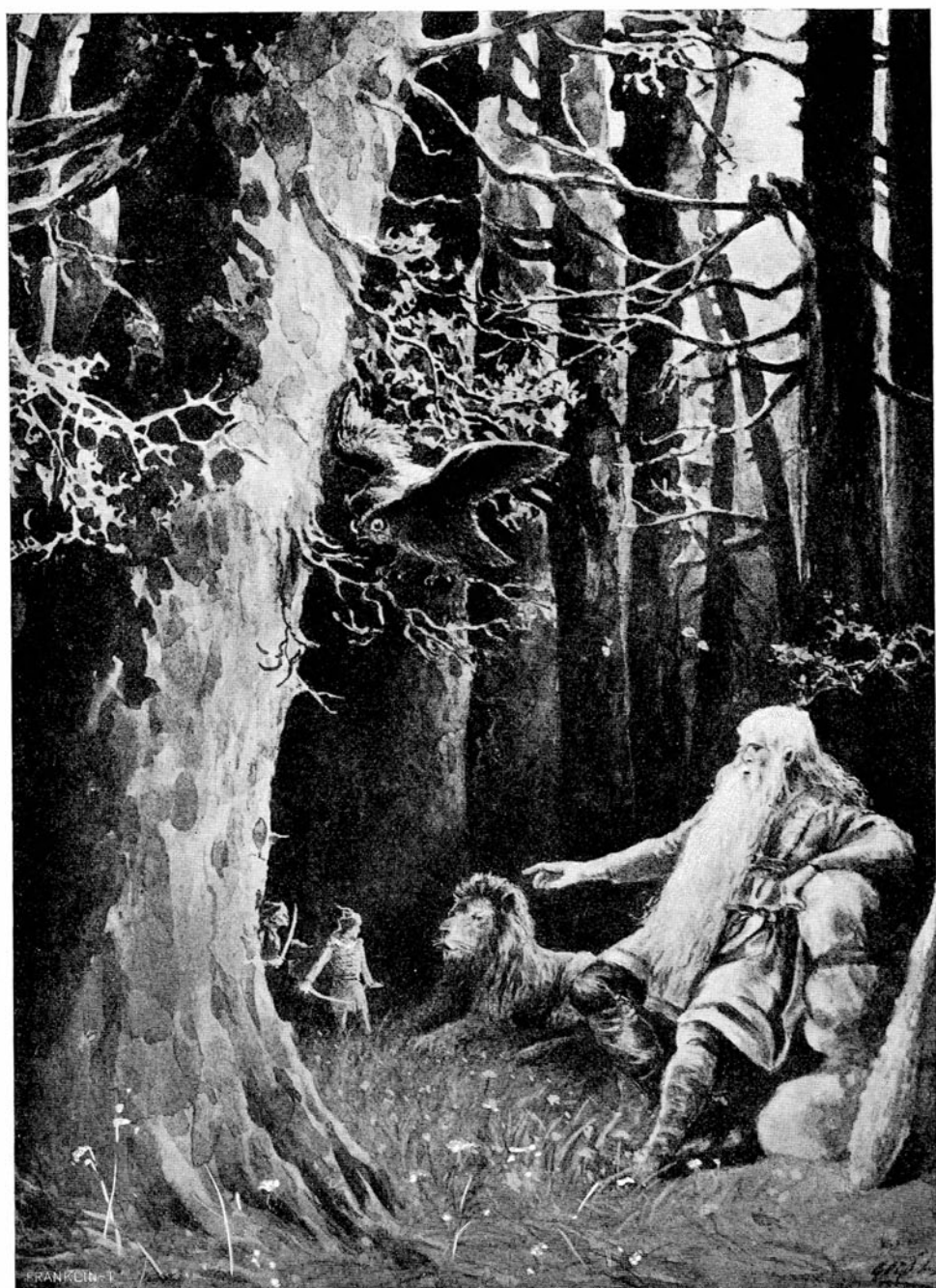
Különben ha immár hozzám kerültetek:
 Tüstént elbánok én, fiaim, veletek!»
 S mely alatt már annyi halandó törött szét:
 Csapásra emeli nagy buzogány-öklét.

Kardot ránt Árgírus és így fenyegeti :
 «Hozzám ne nyúljon, ha életét szereti!
 Én az öreg embert mindenütt tisztetem,
 Csakhogy aztán ő is szépen bánjék velem!»

Elmosolyodik az öreg e beszédre :
 «Ejnye, fékomadta, haragos legénye!
 Szeretem az ilyen bátor személyeket!
 Nem mondanád meg, hogy mi légyen a neved?»

Árgírus mindenre ügyesen felelt meg,
 Mire az óriás mindjárt más ember lett.
 «Isten hozott, öcsém! Most már tudom : ki vagy.
 Ne neheztelj, kérlek, a szavaim miatt.

Hisz jól ismerem én a familiádat,
 Hajdan nem egy ösöd barátim valának;
 Gyenge gyermek arczom sokat czirógatta
 A szülenagyapád harmadik nagyapja.»

Ekkor a szolga is, ki az imént hátúl,
 A nagy rémülettől szinte hanyatt ájúlt,
 Magához tér kissé, valami nehezen,
 Látva, hogy csakugyan nincsen veszedelem.

S mivel ijedtében ő is kardot ránta,
 Siet visszadugni, mint a ki megbánta;
 De reszkető kardja csak nem megy a tokba,
 Árgírus teszi bé neki, mosolyogva.

Szent lett a barátság aztán a gazdával,
 Meg is pecsételték zsíros lakomával.
 Este a tűz mellett soká tanakodtak:
 Hol keressék útját Feketevárosnak?

Az öreg óriás szólt határozottan:
 «Én e városnak még hírét sem hallottam!
 Hanem jobbágyimat megkérdezem holnap,
 Azok néha úgy is messze kóborolnak.»

És később csakugyan az óriás király
 Egy fekete, magas kösziklára kiáll,
 S két ujját síp gyanánt a szájába téve,
 Nagyot füttyent hármat a virradó éjbe.

Mint mikor csirkéit szólítja a kotló,
 Ugy jön a sok jobbágy, keletről, nyugatról:
 Fürge lábú manók, kik az erdőségnek
 Szakadékos, sötét rejtekein élnek.

Hozzá fog a király most a vallatáshoz:
 Ki tudja, hogy merre van Feketeváros?
 Bámúlva néz össze az egész manó-had,
 Mindenik rázza a fejét tagadólag.

De egy sánta manó érkezik elkésve,
 A ki ily választ ad a nehéz kérdésre:
 «Jaj, én azt a várost bezzeg ismerem rég!
 Hogy ott sülyedjen el, a hol építették!

Ott törték el lábam, még ifjú koromban,
 Alig tudtam haza menekülni onnan!
 Lopni vitt a bűnöm arra a tájakra:
 Annak a lopásnak vagyok nyomorékja!»

Hallá ezt a király és rá parancsola,
 Hogy vezesse el a vendégeit oda;
 Mire Árgírusnak akkora kedve lett:
 Örömében szinte tánczra kerekedett!

Pihentek még néhány napot a vendégek,
 Hanem az indulás mind sürgősebbé lett:
 El kelle hagyniok a vad rengeteget,
 Hogy ott ne kapják a téli fergetegeket.

Bús volt az óriás az utolsó napon,
 Mivelhogy Árgírust megszerette nagyon,
 S fájva szorúlt össze a szive előre,
 Hogy talán örökre el kell válni tőle!

Kétszer is meghagyá az ifjú vitéznek:

«Ha még, édes fiam, erre vet a végzet,
Valamiként nehogy elkerülj itt engem,
Édes apád sem lát, hidd el, szivesebben.»

Aztán elkísérte egész addig őket,

Hol a sziklás vidék határi végződtek;

Ott a vándoroknak végső búcsút mondott,
Szemeiből a könny dézsa-számra omlott.

Könnyebb vala most ez út, mint az előbbi.

Legalább nem kellett vaktába' vesződni;

Nem akadtak sehol bárcsak egy bokorra,

Mit a vezetőjük jól ne ismert volna.

A mellett oly kedves volt az a kis manó,

Hogy szájából soha ki nem fogyott a szó!

Az egyik szép mesét alig végezté be:

Rögtön belé kezdett a másik mesébe.

Mire az erdőből valahogy kiértek,
 Arra az időre már igazán tél lett:
 Megrövidült a nap, fűtyöltek a szelek,
 Vastag hótakaró űlt a mezők felett.

Hej, sokat szenvedtek a téli hidegben!
 Alig várták, hogy a tavasz felébredjen,
 S biztató kék szemét felnyissa vidáman
 A szerényen fészlő első ibolyában!

És múlt a tél és a tavasz felébrede:
 Szétfoszlott a világ unalmas fellege,
 Tiszta, mély egével megnyílt a magasság,
 Levélbe borúltak ismét a kopasz fák.

Majd a termő nyár is kibontja gyümölcsét,
 Fizető kalászszal sárgúl a mezőség.
 A hol a bújdosó királyfi elhalad:
 Katonásan dobol neki a pitypalatty.

A mint feljutának egy szép magaslatra,
Megáll a kis manó, a völgybe mutatva,
És vígan szól vitéz bújdosó társához:
«Nézd, Árgírus, ott lenn van — Feketeváros!»

HARMADIK ÉNEK

«Reggelt alig várja, Argirus felkele,
A megmondott helyre inasával méne;
A szép drága kertet mikoron elérte,
Lassacsán a kertnek ajtaján beméne.»

Görgei Albert.

Feketevárosnak azért az a neve,
Mert az egész város fekete gyász helye;
Búra száll ott a nap s megint búra jó fel,
Szomorúság van ott, mint a mezőn őszszel!

Már magában az is szomorú egy dolog,
Hogy a város felett örökös köd borong,
Mint faluban szokott este felé olykor
A lerekedt füst, mely esős időt jósol,

S az örökös ködből önként következik,
Hogy azon át a nap nem igen melegít:
Szüretkor a milyen idők nálunk járnak,
Beválnának bátran ott — kánikulának.

A város utczái olyan néptelenek,
Hogy azokat járni napokon át lehet,
A míg az embernek egész véletlenül
Valaki nagy ritkán szeme elé kerül.

Az is olyan búsan szédeleg tétova,
Mintha legalább is fájna egy-két foga;
Szeme egykedvűen földre van szegezve,
Mintha unatkozva valamit keresne.

Bezzeg nem vigyáz a házak ablakára!
Egyébiránt ugyan minek is vigyázna!
Építve a házak mind egyformán vannak:
Nincs azokon sehol az utczára ablak.

De miért is ablak utczára azoknak,
 A kik éjjel-nappal folyvást búslakodnak,
 S kesergő szivökkel örömeztőbb bújják
 A magányos hajlék legcsöndesebb zúgját.

Mert hát mondanom is fölösleges talán,
 Hogy mind oly tündér él azon a bús tanyán,
 Ki ragyogott egykor boldogságban, fényben,
 Most pedig elbukva jajgat az inségben.

Kik Tündérországból olyat cselekesznek,
 A mi ellenére van a törvényeknek,
 Azokat szigorú bünbánatra dobva,
 Mind oda száműzik, Feketevárosba.

Ott aztán van módja szépen kinek-kinek
 Megbánni hibáit tilos lépteinek:
 Vezeklő óráit semmi sem zavarja,
 Sem hangos muzsika, sem vígadók zajja.

Sőt hogy emlékezzék arra, a mit vesztett :
 Szépséges tündéerkert van a város mellett ;
 Jó magas halmon áll, a ködből kiérve,
 Hogy szabadon süsse a meleg nap fénye.

A mire Árgírus a városba lépett,
 Addig a világ már egészen sötét lett ;
 Nem volt az éjnek sem csillaga, sem holdja :
 Kétszer is felbotlott útközben a szolgál.

Elöl ment a vitéz a fekete éjben,
 Kereste szemével : hol vannak még ébren ?
 De csak mind hasztalan, de csak mind hiába :
 Sehonnan sem intett nyájas tűz világa.

Szólongatni kezdé hangosan a baktert :
 Hátha így magáról ad legalább az jelt ;
 Mégse felelt senki, egy kis baglyon kívül,
 Mely egy háztetőre virrasztani kiült.

Ezt immár a szolga sem állta meg szótlan:
 «Na ilyen álmos nép közt még sohase voltam!
 A ki a nyúlnál egy hajszálnyit vitézebb:
 Itt csupa lopásból úrilag megélhet.»

Végül észreveszik késő éjféltájban,
 Hogy a város túlsó végén még világ van;
 A legutolsó ház tüze világított.
 Azt hitték, hogy tisztán a vámos lakik ott.

A mint közelednek a ház kapujához,
 Látják, hogy csakugyan ott künn áll a vámos;
 Hanem hogy szemügyre veszik kissé jobban:
 Hát bizony még sem a vámos vagyon ottan.

Tűzről pattant, csinos, fiatal menyecske
 Áll a kapú előtt, valakire lesve,
 Nem jó zavarba a két idegen miatt,
 Bátran csendül hangja édes szavainak:

«Hozta isten! Tessék, kerüljenek beljebb!
 Nyitva az én házam minden jó embernek.
 Gondoskodom én majd ételről, szállásról,
 Ugy sem kapnának itt aranyért se máshol.»

Megköszönte szépen Árgírus a hívást.
 Mondott a szolga is egész litániát:
 Hálálkodék, a hogy kitelheték tőle,
 Kivált a jó ételt köszönte előre.

Bent barátságos tűz pattogva loboga,
 Készült nem sokára az ízes vacsora,
 A menyecske fürgén ide-oda szaladt,
 Mint a gyors vetélő szorgos szövés alatt.

Gyolcs abroszt terített hamar az asztalra,
 Piros czipót és bort tett azután arra,
 S miután jó szagú sülttel is megrakta:
 A többi teendőt vendégire hagyta.

És míg azok móhon falatoztak, addig
 Fűszerezte pajkos tréfákkal a lakzit;
 Főleg Árgírussal annyit incselkedék,
 Hogy egész könnyesre kacsintá a szemét.

Hanem a vitéznek vetheté a hálót:
 Annak a szive csak Ilonájánál volt;
 Téli nap volt neki mások mosolygása:
 Nem nyitott ki attól szerelme virága.

Ellenben a szolga olyan szerelmes lett,
 Hogy az indulattól majd megbetegedett;
 Meg lehete látni rajta könnyűszerrel.
 Látta a menyecske s kész volt az új tervvel.

Megvárta, míg urát az álom elnyomta,
 Azután a szolgát kiintette lopva,
 S a pitarajtóban keblére ölelte
 És fülébe súgva e szókat lehelte:

«Mondanék valamit, ha őszintén szólnál:
 Jó tudom, hogy egy év óta bújdosol már;
 A fáradságból tán elég is volt ennyi.
 Nem lenne-é kedved itt megtelepedni?»

Látod, én szeretlek és ha itt maradnál,
 Ugy élénénk, mint egy szerelmes galambpár;
 Magad ura lennél, nem a más kutyája,
 Holtodig volna mit aprítnod a tálba.»

Hej, minden eszébe jutott a szolgának,
 Mit azóta átélt hogy elindulának!
 A homokos puszta, a vad erdő, a láp!
 Csak az emléktől is rosszúl érzi magát.

Azért nem is késett soká a felelet:
 «Dehogy nem maradok, galambom, itt veled!
 Mintsem azt az utat vissza is megtegyem:
 Inkább ma üsse el a hóhér a fejem!»

«De nem eddig van ám! — szólott a menyecske —
Ebből még nem tudom, hogy te is szeretsz-e?
Hadd látom meg előbb: a mire most kérlek,
Megteszed-e értem azt a csekélységet?

Mikor a kertbe mégy holnap az uraddal,
Vigy tőlem titkon egy kis tömlőt magaddal,
S ereszs abból ott lágy álomszelet rája,
Míg a találkozón Ilonáját várja».

És az alkú nem ment valami nehezen,
Mivel a legényben sok volt a szerelem,
S a szerelemnél még több a haszonlesés,
A becsület pedig vala igen kevés.

Argírus boldogan álmodék ezalatt,
Míg a hegyeken a piros hajnal hasadt,
Ő ugyan a ködtől nem látta pirosnak:
Az ablaka szürkén világosodott csak.

Nem tudott maradni az ágyában tovább,
 Szívét az érzések annyira kínozzák;
 Felkelt s izgatottan sétálva számlálta:
 Mennyi idő van az indulásig hátra?

Paraszt ebéd után útra kerekedtek,
 Sietve a halom tetejére mentek.
 Nyitva volt a kert, de künn a kapu előtt
 Két sárkány vigyázott minden arra menőt.

Morogtak először a közeledőkre,
 Támadó szándékkal lapulván a földre,
 De aztán hirtelen ismét összenéztek,
 S farkat csóváltak az érkező vitéznek.

Csupán a szolgára néztek gyanakodva,
 Ki ura mentéjét hűledezve fogta,
 A két sárkánynak meg — mit tehete jobbat? —
 Pattogatott, a hogy a kutyának szoktak.

Hanem a félsz többé eszébe sem jutott,
 Mihelyt átallépte a nagy réz kaput ott :
 Eltátotta száját s mindent elfelejte,
 Ugy megbabonázta a tündérek kertje!

Nem is lehet hamar olyan kertet látni!
 Folyó arany gyantát izzadnak a fáai,
 Millió pillangó ül a leveleken,
 Millió színt játszik a napfény ezeken.

Köröskörül jászmin s nyíló rózsaeerdő,
 Áradó illatú virágokat termő,
 Erre is, arra is a buja lomb alatt
 Fényes tollú, édes énekű madarak,

Kanyargós útain ölelkező ágak
 Hűvös mennyezete tart örökös árnyat ;
 De még az az árnyék sem valami nehéz :
 Vékony, lilaszínű félhomály az egész.

Porondozva az út gyémántporral vagyon,
 Csupa gyönyörűség sétálgatni azon!
 Ha nyirkos idő van: egy pár falú ára
 Könnyedén felragad a sarú talpára.

Kristály forrás buzog a kert közepében
 Medréből négy patak négy irányba mégyen,
 Különbözően zúg mind a négynek hangja,
 Együtt a négy patak: valóságos banda.

S színre is elütő a négy patak vize,
 A szerint, hogy milyen gyöngy van a medriben,
 Mert a víz fenekén durva kavics helyett
 Különböző színű gyöngyök tündöklének.

Közel a forráshoz szép rózsalúgas van,
 Szelid méhek lágyan muzsikálnak abban;
 Holott, déli enyhe nyugalomra szánva,
 Virágból van vetve az Ilona ágya.

Már a nap szinte az ég tetején deelt,
 Mikor Árgírus e csöndes fészekre lelt.
 Fáradt vala szegény, azért hát ledőle
 Az illatos ágyba egy kis pihenőre.

Erre a szolgál is a tömlővel kívül
 Nagy óvatosan az ágy fejéhez kerül,
 S a gyér fonadékú virágos falon át
 Urára zsibbasztó álomszelet bocsát.

És a míg azt ott benn megejti az álom,
 Ő maga munkál künn újabb gonoszságon :
 Hamarosan egyik patak medrébe lép,
 Onnan drága gyönggyel teli lopja zsebét.

Szaporán dolgozék, a mit jól is tevő,
 Mert biz' a munkára nem volt sok ideje :
 Megzörrent halkán a patakmenti cserje,
 S tündér Ilona a lúgas előtt terme.

A tolvaj ijedten kapta le kalapját,
Hogy megpillantá a szép leány alakját,
Ki a kíséretét künn őrségen hagyva:
Repeső örömmel illant a lúgasba.

Messzire kihallszék a tündér beszéde:
«Ébredj fel, életem szép gyönyörűsége!
Te is eljöttél, de lám én is itt vagyok,
Örökre, egészen csak a tiéd vagyok!

Látod ismét kinőtt már levágott hajam,
S boldogságomnak még csak annyi hija van,
Hogy rám mosolyogni láthassam a szemed,
Hogy visszaöleld az én ölelésemet.

Ébredj fel, ébredj fel, hagyd el az álmodat,
Lehetsz te most ébren százszorta boldogabb:
A mire vágyódtál, két karom kinyitva
Várja, hogy szivedet szívemre szorítsa!»

Beszélhetett annak akármilyen szépen :
 Meg nem indult az a forró esdeklésen ;
 Csukva volt a szeme, akár a halottnak,
 Mindössze csupán a szive dobogott csak.

Távozáskor a lány így szólt a cselédnek :
 « Mondd meg az uradnak, később ha fölébred,
 S tudakozódni fog tőled majd felőlem,
 Hogy itt valék nála a mondott időben.

Még eljövök kétszer, de ha látni vágyik,
 Aludja ki magát addig az óráig,
 Különben nem lát meg többet e világon. »
 Felelt a szolga rá : « Megmondom, instálom. »

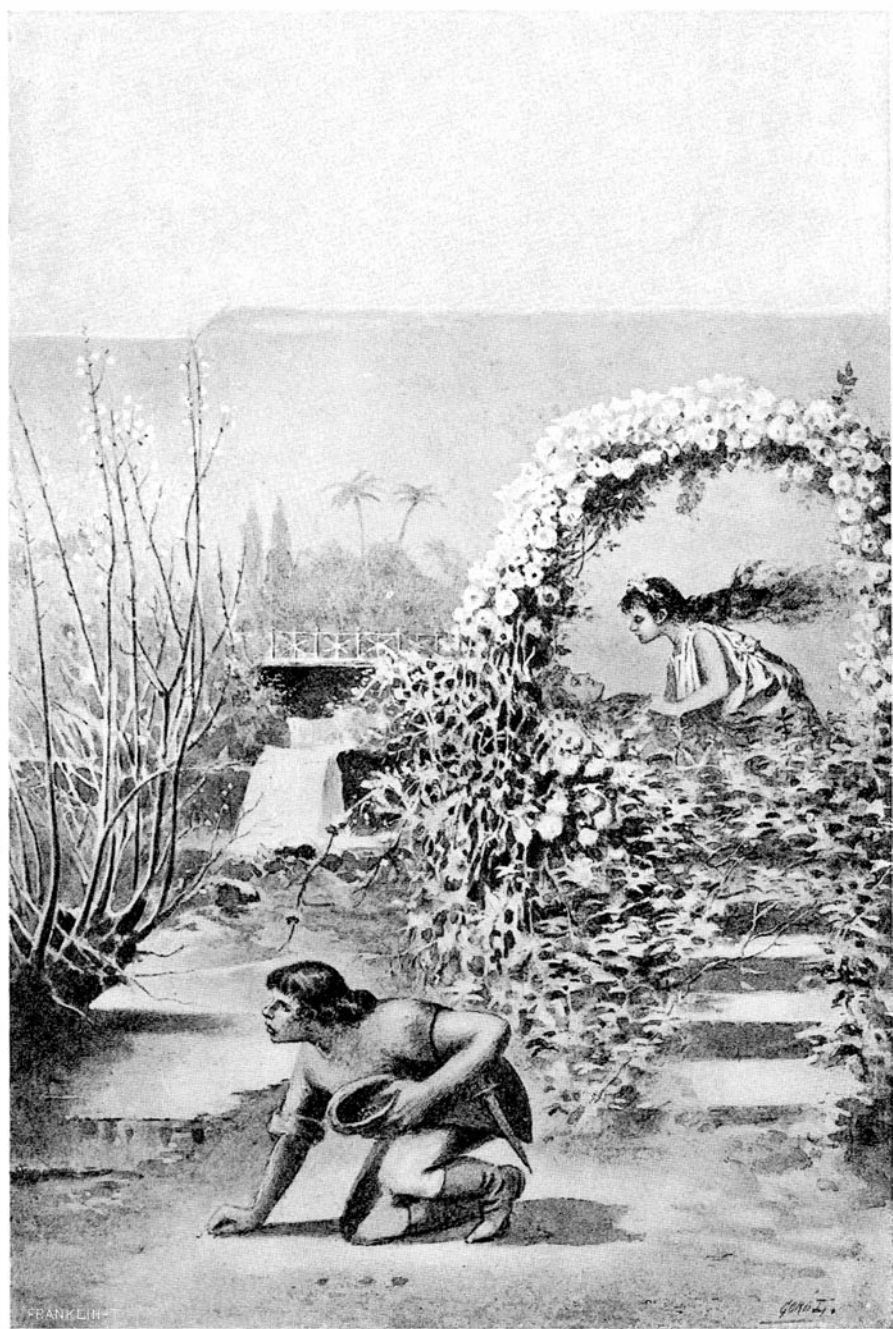
Be is ment azonnal az urához és ott
 Rákent a szemére egy kis folyadékot,
 Miként a szálláson ezt is a múlt éjjel
 Megbeszélték vala már a menyecskével.

Argírus legott az erős varázs-szertől
 Eletre ímedvén, e kérdéssel kelt föl:
 «Járt Ilona már itt? És ha járt csakugyan:
 Miért hagyád el, hogy mostanig alugyam?»

«Jaj, uram, — dadogá a szolga félénken —
 Hibás e dologban lehet más, de én nem!
 Megtettem én mindent, a mit ember tehet,
 Kiszáradt a torkom, annyit költöttelek.

Ilonád is költött sok szép kérleléssel,
 De te mély álmodból mégsem ébredél fel.
 Azt üzente sírva, hogy még ez életben
 Kétszer felkeres itt, azután többet nem.»

Sajnálta a vitéz szörnyen ez esetet,
 Hanem jóvá tenni immár nem lehetett!
 Szomorúan indult haza szállására,
 Hogy a következő napot ott bevárja.

FRANKLIN

GODFREY

Otthon elpanaszlá a menyecske előtt,
 Hogy a kertben milyen nagy fátum érte őt!
 Mialatt a szolgál titokba' szünetlen
 Vágott a szemével: «Ugy-e hogy megtettem?»

Mihelyt pedig ki bírt szökni kedvesével,
 Ráütött zsebére büszkén a kezével:
 «Neked is egy néhány marék gyöngyöt csenék,
 Ugy is a halaknak maradott még elég.»

De csaknem elájult a szörnyűlködéstől,
 A mint szedni kezdé a gyöngyöt zsebéből:
 Gyöngy helyett mind silány kis kavics vala ott,
 A min a menyecske jóízűn kaczagott.

Árgírusnak más nap sem volt szerencséje:
 A lúgasban ismét álom szállt szemére,
 S az álomból ismét későn ébredett fel.
 Az a nap is csupa semmibe veszett el!

Gyötörte erősen ez a história,
 Váltig töprengett, hogy hol lehet a hiba?
 Végre a dolognak abban sejté nyitját:
 Hátha álomba a virágok kábítják?

Rögtön elhatározá: óvatosabb lesz majd,
 Hogy elkerülhesse ezt a keserves bajt;
 Az utolsó napon a lúgasba sem megy,
 Kedves Ilonája a míg nem jelen meg.

E szándékkal ment ki a kertbe harmadszor.
 Ott leült nem messze a rózsalúgastól,
 Nézte egyik patak mélán zúgó vizét,
 Alig-alig tudta fékezni a szívét!

Közeledék a dél és a ravasz szolga
 Ura miatt immár nyugtalanul morga:
 Majd felveté a gond, hogy ott a nyílt téren
 A tömlővel ura mellé miként férjen?

S addig törte fejét, hogy módot találja!
 Felmutat egy magas terebélyes fára:
 «Né, milyen szép madár énekel oda fenn!
 Ilyent már igazán nem láttam sohasem!»

Es a míg ura fenn madarat nézeget,
 Gyorsan munkához lát ő a háta megett:
 A mi álomszél még a tömlőben maradt,
 Mind rábocsátja egy szempillantás alatt.

Másik pillanatban a vitéz elszédül,
 Mély álomba esve szolgája elé dül;
 Ugy találja megint kedves Ilonája,
 Sikoltó jajszóval borúl le reája:

«Jaj, micsoda nehéz átok vagyon rajtad,
 Hogy újból lezárva a szemed, az ajkad,
 Hogy ébredésedet mind hiába várom,
 Hogy édes csókomnál édesebb az álom?!

Hát azért hagyá el nyughatatlan szived
 A szép szülőföldet, síró tieidet,
 Hogy mégse láthasd meg szerető Ilonád!
 — Hanem Árgirus csak aludt békén tovább.

Nem válik a lélek oly fájva a testtől,
 Mint a hogy Ilona vált el a kedvestől;
 Bánatára még a szolga is ellágyult,
 Kihez a leányzó ezen szókkal járult:

«Mondd meg az uradnak: én nem vagyok oka,
 De többet e földön nem lát engem soha;
 Letelt az esztendő, haza kell sietnem,
 Tündérek kormányát kezembe kell vennem.

Nem vádolom én őt, hogy így várt engemet,
 Jól tudom, hogy arról ő maga sem tehet;
 Más irigykedése tört ellenünk gazúl,
 Más gonoszságának estünk áldozatúl.

Azért azt üzenem: a kardját húzza ki,
 Annak a tükreben látszik majd valaki,
 S azon a valakin véres bosszút álljon.»
 — Hebegi a szolga: «Megmondom, instálom».

És utána bámul a távozó szűznek,
 Kivel a kísérő lányok is eltűnnek;
 Azután egyedül maradván uránál:
 Elméje a tündér üzenő szaván jár.

Hányja-veti, mit az legutolján monda:
 Vajon elhallgassa, vagy azt is megmondja?
 Hátha e szavakkal a tündér rá célza,
 S rábizonyít a kard tükrenek aczélja?

Végre is kisüti az eszével szépen,
 Hogy rá a tündér nem czélozhatott mégsem,
 Rosszat az felőle miből is gyanítna,
 Mikor az álomszél csak kettőjük titka?

Tiszta világos lesz, hogy arra szól a vád,
Ki lemetélte volt az Ilona haját,
Ugy is a többi baj mind abból származott :
Minden továbbira abból került az ok.

Félszét miután így lelkéből kiveré,
Egész bátran fordul alvó ura felé,
És felébreszti azt élesztő szerivel,
Ki magát a földről bámulva szedi fel:

«Mi az istennyila! Eső esett talán,
Hogy ilyen vizes lett egyszerre a ruhám?»
«Dehogy eső, uram! Hiszen tiszta az ég.
Ilonád könnye az, mi rád permetezék.

Itt vala búcsúzni, sírva költögetett,
S azt üzené tőlem utoljára neked :
Felette búsítja, hogy aluva vártad,
De azért jó szívvel lesz mindig irántad.

Tudja, hogy bűbájjal valaki megrontott,
 A kit megbosszulni legyen erős gondod.
 Ki volt az áruló: megmutatja kardod,
 Ha pengéje tükkrét magad elé tartod.»

Mint a vas, ha nagyon meg van tüzesítve,
 Megfehérül, piros színét elveszítve:
 Ugy fehéredik el Árgírus is erre,
 Pokoli bosszúvágó hevétől tüzelve.

Kikapja ízibe hüvelyéből kardját,
 De látva tükreben önnön maga arczát,
 Dühösen kiált fel: «Ej, milliomm átok!
 Más a hibás, nem az, a kit én itt látok!»

Hallja a szolga és kíváncsi lesz nagyon:
 Kinek képe látszik vajon a kardlapon?
 És az ura vállán átkukkintva hátul,
 Maga is az aczél tükörébe bámúl.

Erre a vitéznek egészen váratlan
 A szolga képe is elétűnik abban ;
 Elkapja az ugyan ijedten a fejét,
 De képét ura már megpillantá előbb.

«Hát te vagy, gazember, a ki megrontottál?
 Szólj, úgy is mit sem ér a tagadásod már!
 Rég tudom, hogy otthon nagy bolondot tettem,
 Mikor útitársul személyedet vettem!»

«Kegyelem, jó uram, kegyelem, kegyelem!
 Megvallom, hogy nagy bűn vagyok a fejemen :
 Én bocsáték reád álomszelet, lopva,
 De az a menyecske bérelt fel a rosszra.»

«Majd meglakol ő is!» — dörg a vitéz rája.
 Azzal lecsap a kard, mint az ég villáma,
 És a szolga feje, törzséről lemetszve,
 Elhengeredik a sima gyepen messze.

Hatalmas vérsúgár lövell ki magasra,
Mintha az istenhez indulna panaszra;
De alighogy indul: már elútasítva
Hull a magasból a föld porába vissza.

Érdemlett díját így elvevén a szolgál,
Most a másik bűntárs következék sorra.
Árgírus a kardját még meg sem törölve
Tartott hazafelé, hogy azt is megölje.

Szaporázta léptét a siető harag,
A sima úton is botorkálva haladt,
Hiába ragyogott a nap fenn az égen:
Elborult a világ előtte sötéten.

Hej, de mekkora lett a csodálkozása!
Nem bírt ráakadni sehogy a szállásra:
Híre-pora sem volt, akármerre nézett,
Sem a házikónak, sem a menyecskének.

Tehetetlen dühvel rázta erős öklét :
«Teremtő szent isten, hisz' ez ördögösség !»
Hanem azt egy rövid perczig sem gondolta,
Hogy a rossz tündérrel vala megint dolga.

Majd felveté szemét az egekre, szólván :
«Én istenem, ugyan miért haragszol rám ?
Vagy ha nem haragszol, legalább azt tedd meg :
Mutasd meg az útat, hogy most merre menjek ?

NEGYEDIK ÉNEK

«Nincs már Árgirusnak semmi fáradtsága,
Annyi búdosását csak semminek tartja,
Mert a mit kívánt volt, már ölében tartja,
A mikor kívánja, szintén akkor látja »

Görgei Albert.

Feketevárosnak van egy temetője,
Messze kilátszik az árvaság belőle:
Védő kerítéssel nincsen körülvéve,
Egy pár szomorúfűz minden ékessége.

Őrzik ott a sírok oly tündérek porát,
 Kik a száműzetést nem bírták már tovább:
 Szemökből addig folyt a keserű patak,
 Míg folyása egyszer örökre megszakadt.

Árgirus elhagyván a várost sietve,
 A világot ismét a nyakába vette;
 Nem kért az útjára senkitől tanácsot,
 Véletlenül épp' a temetőnek vágott.

Gondolá: jobb menni puszta találomra,
 Mintsem hogy a baját másnak is elmondja,
 Legalább így nem lesz senkinek alkalma,
 Hogy gonosz fortélylyal még egyszer megcsalja

A mint a temetőn átlépte a mesgyét,
 Erősen elfogá ott az érzékenység:
 A porló halottak országának képe
 Porló édes anyját juttatá eszébe.

Edes apjára is bánattal gondola:
 Azt se fogja látni többé talán soha!
 Mert síralomház az öreg ember háza:
 Halálítélet van mondva gazdájára!

Aztán felsóhajtott, mélázva, csüggedten:
 «Hej, milyen igazi árva legény lettem!
 Legalább az isten ha kijelentené:
 Mely irányba menjek Tündérország felé?»

A halál kertjében míg így búslakodott,
 Feltűnék előtte egy különös dolog;
 Más észre sem vette volna tán szemével,
 De az ő figyelmét az sem kerülé el.

A sírok ugyanis úgy vannak ásva ott,
 Hogy fővel nyugatra fekszik minden halott;
 Sírt az ember olyat hiába keresne,
 Melynek a fejfája állana keletre.

És ebből Argírus okoskodni kezdett:
 Itt ily módon nyilván azért temetkeznek,
 Mivelhogy, a hová a sírból is vágynak,
 Nyugatra van földje szép Tündérországnak.

Miután a dolgot jól megfontolgatta,
 Elindula onnan egyenest nyugatra.
 Nem ügyelt sem útra, sem pedig ösvenyre,
 Csak azt nézte: a nap merrefelé megy le.

Hetekig bújdosott, tüskén-bokron által,
 Küzdve nappal folyvást lusta forrósággal;
 Éjjel meg a hideg harmat úgy megeste,
 Hogy csupa egy víz lett reggelig a teste.

Keresztülment sok oly kopár mezőségen,
 Hol az útas akár elpusztúlhat éhen;
 Járt sötét erdőben, napos irtoványon,
 Hol ugyancsak ritka az emberi lábnyom.

Egyszer a mint pihen a mezőn nyugodtan,
 Nagy zenebonát hall közel egy árokban,
 Akkora lármát, hogy nincsen az az asszony,
 Ki tízedmagával félakkorát csapjon.

Éktelenül pergett a czivódók nyelve,
 Hol ettől kérdezve, hol annak felelve,
 Míg a beszéd végre úgy elmérgesedett,
 Hogy érteni abból semmit sem lehetett.

Megnézem: mi van ott? — gondolá a vitéz.
 Engem vissza immár nem riaszt semmi vész!
 Ha kardom nem elég erős velők szembe:
 Legalább az útam hamarabb végzem be!

Ezzel oda szalad az árokhoz gyorsan,
 Hát három purdét lát vergődni a porban:
 Összegomolyodva egy fekete bogba,
 Verekednek szörnyen, egymás haját fogva.

Alig bírt szólani, annyira nevetett!

«Hé, cigánypurdék! Hát elment az eszetek?

Illik, hogy valami csekély dolog miatt

Igy marakodjanak holmi atyafiak?»

Mintha hideg vizet öntött volna rájuk,

Úgy félbeszakad most a zenebonájok,

Felszedelőzködnék a porból hirtelen,

S mind a három künn az árokmarton terem.

«Jaj, nemzetes uram, hallgassa meg bajunk!

Mi nem cigánypurdék, mi ördögök vagyunk.

Elég szépen maradt apánk után vagyon,

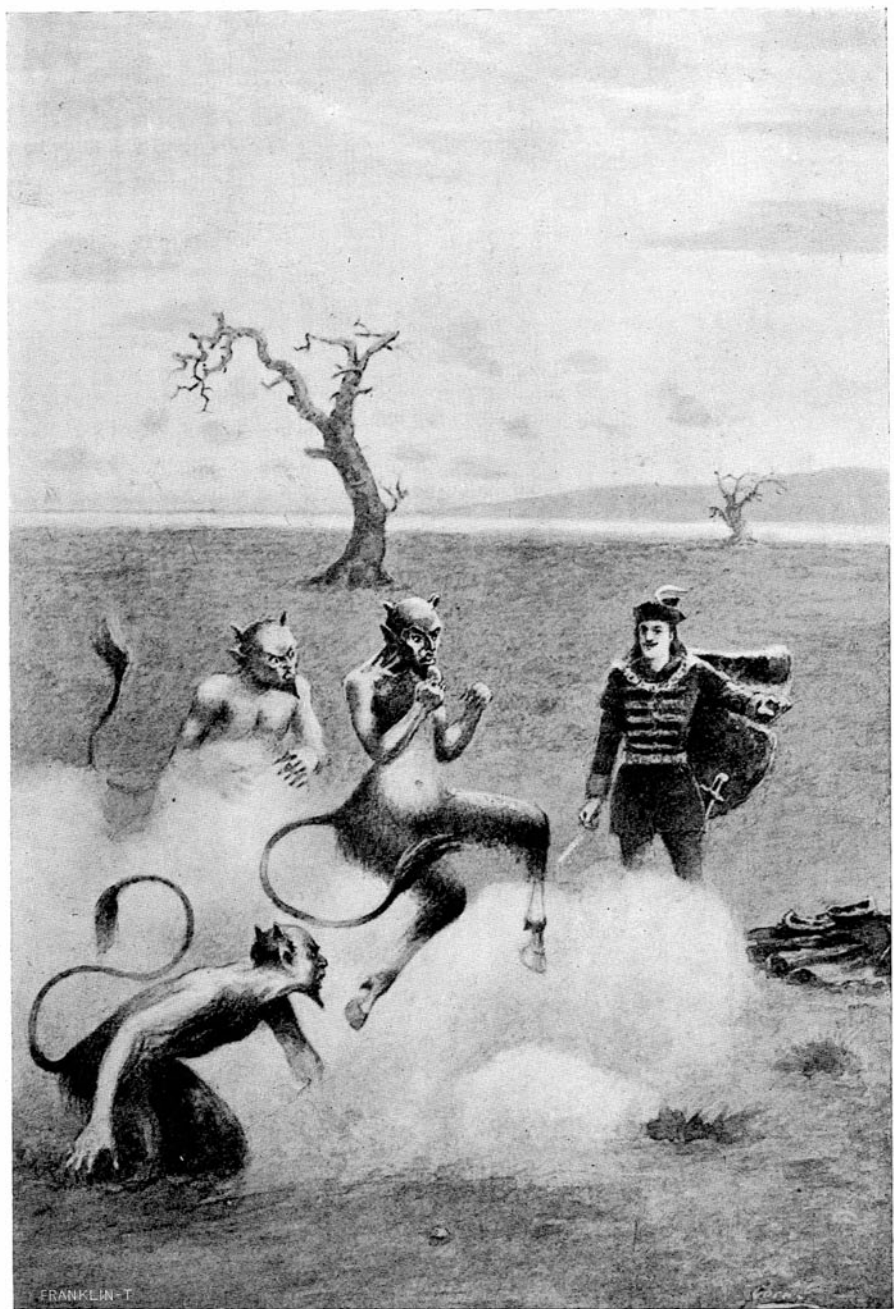
De sehogy sem tudunk megosztozni azon.

Ki e rossz palástot felveti vállára,

E pár rossz bocskort meg felkötí lábára,

S kézben ez ostorral azt kiáltja: hipp! hopp!

Ott lesz, a hol akar, ha hármát csattintott.

Ennyi az örökség, de az a baj most már,
 Hogy a három jószág nem lehet háromnál.
 Mivel darabonként az a természetök,
 Hogy csak együtt lehet boldogúlni velök.»

Közbevág Árgírus: «Tudjátok, mit mondok?
 Látjátok ott messze azt a magas dombot?
 Fussatok versenyt, s az örökség egészen
 Azé legyen, a ki hamarább ott lesz.»

«Ez aztán a beszéd! — kiabálnak vígan —
 Elintézve az ügy a legszebben így van!
 Egyszerű eljárás, mégis igazságos,
 Nem vádolhatja majd a nyertest a káros.»

Ledobálnak holmit s a sík mező felett
 Nosza hányni kezdik a czigánykereket,
 Forgószél módjára futnak a domb felé,
 Majd ez, majd az kerül a társai elé.

Árgirus mosolygva nézte jó sokáig,
 Hogy a három kamasz miként karikázik;
 Különösen tetszett, mikor hébe-korba
 Némelyik megbotlék s elhasalt a porba.

Később, mit gondjára bíztak az ördögök,
 Egy kis szemlét tartott az örökség fölött:
 A három jószágot szépen rendre vette,
 S csóválta a fejét, a mint nézegette.

«Ejnye, beh avatég, semmi dolgok ezek!
 Senki sem hinné, hogy olyan értékesek.
 Míg jön a gazdájok, felpróbálom: hadd lám,
 Ez a bocskor s palást hogyan találnek rám?»

Magára is szedé a holmikat legott,
 De már aztán erre igazán kaczagott!
 «Tyüh, lánczos-lobogós! micsoda egy ruha!
 Felségesen illik egy király-fiura!»

Kaczagott, kaczagott, hanem abban mégis
 Volt ám a kedv mellett sok keserűség is:
 Hogy magán ily ringy-rongy öltözékét láta,
 Kétszerte feltűnőbb lett nyomorúsága!

S ez a nyomorúság, ez a rongyos élet,
 Ki tudja, mikor és hol fog érni véget?
 Ki tudja: nincsen-é sorsa úgy rendelve,
 Hogy szép Ilonáját soha meg ne lelje?

Elborúlt e fájó, komor gondolatra,
 S egész akaratlan búsan mondogatta:
 «Pedig ha másokat rá akarnék szedni,
 Meglehet: most könnyen oda tudnék menni!

Nem is kellene, hogy egyebet csináljak,
 Csak szaporán — így, né! — csattintanék hármat,
 S a csattintás után kiáltanék egyet:
 Hipp! hopp! az én kedves Ilonámnál legyek!»

S ím, alig ejté ki a varázs szavakat,
 Nem érezte már a földet lába alatt:
 Mintha egy forgósél tölcsérében ülne,
 Csavaros körtánczczal vágott fel az űrbe.

Rengeteg kilátás nyílék meg előtte,
 Távoli bérczekre, halmokra, mezőkre,
 Hanem azért minél magasabbra szállott,
 A világból annál kevesebbet látott.

Mert a mély távolban elmosódék minden,
 Összekeveredve, kétes, fakó színben ;
 Végre még annyi sem vala kivehető:
 Merre van völgyület, merre van hegytető?

És mikor magát így odáig felfúrta,
 Hol már a felhőknek van az országútja:
 Eddigi irányát hirtelen megszegve,
 Suhanni sebesen nyugat felé kezdte.

Ez útjában csak az vala kellemetlen,
 Hogy vigyázni kellett magára szünetlen,
 Nehogy valamelyik bárányszerű csücske
 Útközben fejről süvegét leüsse.

Repült Árgirus, de még el sem képzelé:
 Miféle országok levegőjét szelé;
 Mindössze egy párszor vett olyasmit észre,
 Mintha a magasból sík tengerbe nézne.

Azt is csupán abból gyanítá elméje,
 Mert lent egy tűzgolyó ragyogott feléje,
 A miről sejté, hogy egyéb alig lehet
 A nap képénél, mit az a tengerbe vet.

Minden jól ment volna, ha az örökösök
 Nem veszik neszét, hogy a bíró megszökött,
 S ha közülök egynek nincsen olyan titka,
 Melylyel a repülőt a földre szállítja.

Amde ez az ördög a mező porába
 Bal kezével rögtön széles kört csinála,
 S azután a bűvös körbe bégorván:
 Tapsolt és valamit dünnyögött mogorván.

Erre Árgírus a magasságos útból,
 Szépen visszacseppent e világba újból,
 Mint a meglőtt madár, úgy esett a földre,
 Ezer szerencse, hogy a nyakát nem törte!

Kietlen völgykatlan volt, a hova esett:
 Nem hímezte virág ott a fakó gyepet;
 A mi csenevész fa vala körülötte,
 Azt is levél helyett csak pókháló fődte.

«Mennybéli szent atyám! — bámula rémülten —
 Milyen egy átkozott vidékre kerültem!
 Ha most ide vesznék, még bár a' se lenne,
 Ki egy könnyet ejtsen hideg tetememre!»

De a mint körülnéz a környéken jobban,
 Hát szemébe ötlík egy nőszemély nyomban :
 Talpig nehéz gyászban vánszorog, nem messze,
 Könnyező szemeit sűrűn törölgetve.

Közelébe siet a gyászos asszonynak,
 S megkérdi szelíden : hova megy és honnat ?
 Mire az, hangosan sírásra fakadva,
 Az ifjú vitéznek ezen választ adja :

«Jaj, az én sorsomat jobb el se mondanom !
 Királyi udvarban vala szolgálatom,
 Hanem a királynét, időnek előtte,
 Valami nagy bánat hirtelen megölte !

Mi pedig, kik nála szolgálatot tevének,
 Mind egy szálíg árva földönfutók levének :
 Az új uralkodó, másokat keresve,
 Minket kegyetlenül világnak ereszte !»

Árgírus, a maga bánatát felejtven,
Erősen megindult az asszony keservén,
Lehajola hozzá és úgy kérdezte meg:
«S ki volt a királyné, kit eltemettetek?»

Felveté az asszony permetező szemét:
«Minek mondanám meg én neked a nevét?
Hadd alugyék békén, ha el van temetve,
Szép Tündér Ilonát úgy sem ismerted te.»

Mint a kinek éles tört ütnek szívébe,
Úgy jajdult a vitéz fel ezen beszédre.
Két kezével siró szemét eltakarta,
Nem bírt a könnyével, akárhogy akarta.

«Hej, hát azért hagyám el én szép hazámat,
Hej, hát azért jövék bújdosni utánad,
Hogy mikor vergődném a legnagyobb bajban:
Szegény jó Ilonám, holt híredet halljam!»

Szeretett volna még hallani felőle,
 De az asszony hamar eltűnék mellőle;
 Tüvé tette egész környéken szemével,
 Hanem a fák miatt sehogy sem lelé fel.

«Különben minek is kérdeznék egyebet?
 A mit mondott, abból tudok már eleget!
 Jöszte édes kardom, légy segítségemre,
 Hogy ezt a nyomorúlt életet tegyem le!»

És kihúzta kardját s buzgón imádkozva
 Hegyét egyenest a szívének tartotta;
 Még egy percz... s vége van, ha most utoljára
 Nem száll gondolatja jó édes apjára.

«Még se pusztuljak el itt, a nyílt határon:
 Nehogy majd valamely útas rám találjon,
 S véletlenül a hír bús sorsom felől még
 Öreg édes apám fülébe vetődjék.

Hadd bízassa szegényt, legalább reménye,
 Hogy még haza kerül féltett szemefénye,
 Mert a fájdalom a sírba vinné menten,
 Ha csak sejtené, hogy végképpen elvesztem!»

Mély szakadék látszott fenn az egyik hegyen.
 Gondolá magában, halni oda megyen:
 A ki magát ott a mélységbe ledobja,
 Megtalálni még a nap szeme sem fogja.

Levete szorgosan bocskort és palástot,
 S ki a meredeken azok nélkül mászott.
 Így is igen nehéz volt az út felfelé,
 Ámbár csak a maga ruháját emelé.

Görgeteg kavicsán ugyanis a hegynek
 Folyvást visszacsúszott, ahogy lépett egyet;
 Haladott is, nem is, mint a kik naphosszat
 Taposó malomnak kerekén taposnak.

Mégis úgy déltájra valahogy felére.
Ott volt a mélység, de nem ugrott beléje:
A szakadék mellett gyökeret vert lába
A csodától, a mit maga előtt láta!

Túl a hegyen, mint a tengerszem tüköre,
Mélyen rejtve terült egy kies völgy öle;
Olyan kerek vala mindenütt határa,
Mintha czirkalommal lett volna csinálva.

Azért vala pedig a határa kerek,
Mert kereken álltak szélein a hegyek,
Melyek, mint a védő káva a kút medrét,
A lapályos völgyet nagy gyűrűbe szegték.

A hegyek oldala piros márványlap volt,
Nyájasan tündökölt a lesütő naptól,
Még a levegő is piros színben játszott,
Délben is biboros hajnali fény látszott.

Lent a mezőn egymást érték a virágok,
 Áradó illatok messzire felszállott,
 Pillangó meg annyi járt a levegőben,
 Hogy minden virágra jutott abból bőven.

S a cifra pillangók daloltak oly szépen,
 A hogy a madarak szoktak más vidéken.
 Képzeltetni: milyen édes hangvegyület
 Csiklandá reggeltől estig ott a fület!

Hanem a dolognak most jő még a java!
 A mező közepén nagy kerek tó vala,
 Melynek lágyan ringó hullámai felett
 Teméntelen hattyú tolla fényeskedett.

Annak a tónak meg kellős közepéből
 Viruló fáit kis sziget emelé föl,
 A fák közül pedig, magasan kiválva,
 Gyönyörű palota ragyogott a tájra.

Színarany téglából volt a fala rakva,
 Lobogó csillag volt mindenik ablakja;
 Virágos erkélye két kirugó sarkát
 Tarka szivárványok boltívei tarták.

Kedvesen piroslott a palotafedél:
 Fedte cserép helyett gyöngye rózsalevél;
 És hogy a levelek ne aszszanak össze:
 Magas szökőkútak harmata öntözte.

Karcsú torony osztá a tetőt két részre,
 Színes opálkövek anyagából vésve;
 Hegyében akkora gyémánt vala gombnak,
 Hogy három malomkő kitelt volna onnat.

S a mi a szemlélőt leginkább megkapta:
 A palotának nem volt szilárd alapja;
 Mintha csak vásári körhinta lett volna,
 Önnön maga körül szüntelenül forga.

Nézte Árgírus és szólt illetéknéppen:

«Na már addig mégis kell valahogy élnem,

Míg abba a tündérpalotába nyitok —

Hátha éppen az új királyné lakik ott.

Ha ő talál lenni, megkérem legalább:

Vegye a szivére árva szivem baját,

S temessen engem is szép Ilonám mellé,

Hogy bár a halálban porunk legyen egygyé!»

Csakhowy nehéz volt ám a völgybe lemenni,

Mivel oda út le nem vezetete semmi.

Eleget vizsgálta a meredek falat,

De mind egyforma volt, akármerre haladt.

Sok keresés után akadott elvégre

Egy piros levelű felfutó növényre,

Mely a fal tövétől egész a tetőig

Ereszté fel izmos venyigevevesszőit.

A mint ráakadott a venyigeszálra,
 Felbogozá végét fent egy bokor-fára,
 S azután rajta, mint valami kötélén,
 Ereszkedni kezdett lefelé merészen.

És az isten itt sem fordula el tőle:
 Szerencsésen ért le az óhajtott völgybe,
 Hol egy rövid perczig sem maradván veszteg,
 Sietősen tovább tartott a szigetnek.

Fáradtan gázolta a virágos rétet,
 Pompázó voltára nem is igen nézett;
 Ugyse messze látott a sok pillangótól,
 Mint a téli útas a szakadó hótól.

A réten túl ismét baj várta a vitézt:
 Híd nélkül találta a széles tó vizét,
 Arról pedig szó sem lehetett, hogy mostan
 Ilyen kimerülten átalúszszék ottan.

Hanem azért itt is helyt állott az esze :
 Egy hattyú nyakába lesből pányvát vete,
 S hátára pattanván, addig sarkantyúzta,
 Míg vele a tavat szépen átalúsztá.

Mikor az árnyas part szélére kilépe,
 A szigetből víg zaj csapott a fülébe :
 Nevető ujjongás, játszi, üde hangok,
 Melyekhez lágy zene kísérete hangzott.

Nagy kíváncsisággal ott a parti bokrok
 Eleven sövényén hogy keresztülrontott,
 Egyszerre olyan kép tűnt a szeme elé,
 Hogy azt már csakugyan álomnak képzelé!

Bársonyos levelű fák sátrai alatt
 Tágas tér feküvék zölden, mint a smaragd,
 S a fák lombjai közt itt-ott átszűrődvén :
 Tarkázta pázsintját aranyos verőfény.

Aztán egyik fától el a másik fáig
 Folyondár-hálózat kötözé indáit;
 Fehér viráginak lecsüngő tölcseire
 Apró csengők gyanánt folyvást zengicséle.

És az egész téren, mit szeme belátott,
 Múlattak mindenütt szép fiatal lányok,
 Ártatlan örömmel, szűz kipirulással
 Enyelgő tréfákat üzének egymással.

Csupán csak egy lánynak nem vala jó kedve,
 Szomorún vegyült a mulató seregbe;
 Mely takará testét: a fekete fátyol
 Elárulta nyilván, hogy valakit gyászol.

Azonban mihelyt a vendéget meglátta,
 Társaival sűgva egy néhány szót váltá,
 Majd kedvetlen arczát vígabbal cserélve
 Barátságosan jött a vitéz elébe.

Árgirus szerényen magát meghajtotta,
 S gyászos történetét röviden elmondta,
 Mire a lány hosszan a szemébe nézett
 És kezde illetén szerelmes beszédet:

«Hagyjuk a holtakat csendesen pihenni.
 Mi megesett, arról nem lehet már tenni!
 Nem csak te vagy árva, én is árva lettem:
 Jól összeillenénk mi egymással ketten.

Azért ha gondolod, hogy kesergő szived
 Feledni tudja azt, ki már úgy se tied:
 Ölelő karomat örömet kitarom,
 Szivedet örökre a szívemre zárom.

Lásd, e tündérsziget az enyém egészen,
 Ez a sok szép lány mind szolgáló cselédem.
 Légy ezután úr itt egyedül te magad,
 Egy legyen a törvény: a te parancs-szavad.»

«Nekem e világon immár semmi sem kell!
 — Felelé Árgírus méla tekintettel —
 Mindössze annyi még az én földi vágyam,
 Hogy Ilonám mellé vessék meg az ágyam!»

«Hát így sem fogadsz el? — perdült a lányegyet,
 S más alakot öltvén, még százszorta szebb lett:
 Árgírusnak is csak elállt szeme, szája:
 Ott állott előtte kedves Ilonája.

Hogy erre mi történt, azt toll le nem írja!
 Egymásra borúltak kaczagva és sírva,
 Ajkaikon a csók nem bírt véget érni,
 Mintha ki akarnák lelköket cserélni.

Olykor pillanatnyi kis szünetet tartván,
 Kételkedő szemmel csüggtek egymás arczán,
 Hogy vajon mind ez nem üres káprázat csak?
 Azután meg ismét sírtak és kacagtak.

Látszék az ifjún, hogy beszélni szeretne,
 Ha nyelvére békót az öröm nem vetne.
 Észrevette a lány hamar ezt a dolgot,
 S gyöngéd figyelemmel előre így szólott:

«Jól ismerem én már a te dolgaiddat,
 Tudom: mit szenvedtél gonosz ármány miatt,
 Melyet, irigy szívvel romlásunkra járván,
 Gazúl szőtt ellenünk egy palota-dámám.

Ő vágta le hajam s a nagy erdő alatt
 Ő tanácsolta, hogy útd félbeszakaszd,
 Feketevárosban ő volt a menyecske,
 Halálhírt felőlem szintén ő terjeszte.

Egy barátnéja ma árulta el titkát,
 Törvényt is láttam a hűtelenre mindjárt,
 Hogy rabságra vetve nyomorultúl éljen
 Holtig rózsavizen s szentjánoskenyéren.

Árgirus komoran hallgatta ezeket,
 Hanem végre mégis jó ízűt nevetett,
 S mintha semmi baja sem lett volna soha,
 Olyan rakoncátlan kedvvel válaszola:

«Nem bánom én, kincsem, akármilyen lett vele!
 Nem volt ilyen kedvem, rengeteg ideje!
 Sőt ha rajtam állna: tán azt is megtenném
 Hogy a szerencsétlent kegyelmembe venném!»

Azzal felmentek a tündérpalotába,
 S múltattak reggelig istenigazába!
 Daltól, muzsikától az egész völgy csengett,
 A visszhang is édes himnuszokat zengett.

Reggel pedig, a mint megpitymallott kelet,
 Elérendeltek egy aranyos szekeret,
 S hat szép fehér hattyút a szekérbe fogva,
 Az öreg királyért szalasztának nyomba'.

Jó is volt, hogy hamar utána küldének,
Mert útját a fogat bár gyorsan tev é meg,
Mégis mire viszont ölelhette fiát:
«Nagyapó»-nak hitták már az öreg királyt.

